

**(DİNİ ANLAMADA)
KURAN YETER Mİ?**

Kashif Ahmed Shehzada

Çeviren: Afşin Bilgili

Redaktör: Mecid Demir

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın amacı, kendini Müslüman olarak tanımlayanlar arasında yaygın olan, Kuran ile ilgili yanlış anlaşılmaları açıklamak ve bu yanlışları Kuran'dan delillerle düzeltmektir. Bu yanlış kanıların kaynağında şu yatmaktadır: Günümüzde Müslümanlar, kutsal görevin gereği olarak Kuran'ı akıllarıyla analiz etmek yerine, doğduklarında sahip oldukları mezhep öğretilerinin kör takipçileri olmaktadır. Yine çoğu Müslüman, din adamlarının dediklerini hiçbir sorgulamadan geçirmeden kesin doğru saymakta hatta bu öğretilerin Allah'ın Kitap'ı tarafından uygun görülüp görülmediğine aldırmamaktadır.

Çoğunluk tarafından benimsenen ve belli çıkarlar gereği korunan bu yanlışlar Kuran öğretileriyle gelen zindeliği pasifliğe çevirmekle kalmamış, Müslüman hayat tarzını tamamen değiştirmiştir. Şu an Müslüman dünyaya egemen olan "pasif İslam", Kuran tarafından sunulan "dinamik İslam" ile taban tabana zıttır. İslam toplumu, yüzyıllar öncesinin kültürel geleneklerini din sayarak, aslında her dönemde kolaylıkla yaşanabilecek olan İslam dinini tarihin belli bir dönemine hapsetmiştir. Ayrıca yine bu "gerçek dinden kopuş" döneminde, tek İlah'a olan inanç bozulmuş, din alanında Allah'ın yanına başka hüküm koyucular getirilmiş, böylece İslam toplumunun birlikteliği kaybolmuş, Müslüman âlemi sayısız mezhep ve gruba ayrılmıştır. Günümüzde Müslümanlar Allah'a itaat etmek yerine insan ürünü zanlara, din adamlarına ve durumdan faydalanan her türlü ekonomik ve siyasi çıkar çevrelerine itaat eder hale gelmişlerdir. Allah'ın elçisinin görevi insanlığı sırtındaki ağırlıklardan ve zincirlerden kurtarmaktır (Bakınız 7:157*). Allah'ın elçisi olan Hz. Muhammed bu görevi Allah'ın Kitap'ında bahsettiği kutsal hükümleri uygulayarak yerine getirmiştir. Ancak İslam'ın düşmanları kavramlar ve doktrinler uydurup bunları Müslümanlar'ın arasında yaymış, sonuç olarak elçi tarafından gelen gerçek din bozulmuş ve daha çok, insan yapımı bir din haline getirilmiştir.

İslam'ın düşmanı olanların, İslam adına dine soktukları bu yanlışların bir sonucu olarak günümüzde Müslümanlar, peygamberin yok etmek üzere gönderildiği ağırlıkların ve zincirlerin baskısı altında inlemektedirler. "Firavunlar" yani politik istismarcılar, "Hamanlar" yani din ve bilgi sömürücüleri ve "Karunlar" yani ekonomi alanındaki sömürücüleri, Müslüman dünyada kontrolü ele geçirmiş durumdadırlar. Tüm bunların sonucunda, İslam âlemi sayısız parçaya bölünmüş ve kendisi dışındaki güçlere bağımlı hale getirilmiştir.

* 7 Araf Suresi 157. ayet

Müslümanlar bu durumdan kurtulmak için gayret etmekte, ancak Kuran'ın aydınlatıcı ışığı olmadan bunu başaramamaktadırlar. Dünya barışını sağlaması ve medeniyetin, bilimin, sanatın, teknolojinin meşalesini taşıması gereken Müslümanlar, kendilerini aşağı ve çaresiz bir durumda bulmuşlardır.

Bu kötü durumdan kurtulmanın tek yolu; birbirine sıkıca bağlı, sağlam ve doğru bir Müslüman topluluğu oluşturmaktır. Bu amaca ulaşmak için Kuran'ın İslam ile ilgili konularda kesin otorite olduğu görüşüne sahip olmak ve O'nun Allah'ın yeryüzündeki eksiksiz, değişmez ve tek mesajı olduğuna inanmak gerekmektedir. Müslümanlar Allah'ın Kitap'ı olan Kuran'ın önemini anladığında ve onun öğretilerinden haberdar olduğunda "İslam Rönesansı" başlayacaktır. Bu kitap da bunu amaçlamaktadır.

Kashif Ahmed Shehzada Karachi, Temmuz 1998.

KURAN'IN DİNİ ANLAMADA YETERLİ OLDUĞU GÖRÜŞÜNE KARŞI GETİRİLEN İTİRAZLARIN İNCELENMESİ

Yanlı İddia 1

Peygamberin her söylediği vahiydir. 53. Sure'nin 3. ve 4. ayetleri der ki, peygamber arzusuna göre konuşmaz; söyledikleri vahiy edilenden başkası değildir. Bu yüzden peygamberin hayatı boyunca söylediği her söz ve yaptığı her şey Allah'tan gelen vahiydir.

Düzelme 1

Kuran, peygamberin gün içindeki olağan konuşmaları ile “vahiy” olarak ona indirilenler arasında net bir ayrım yapmıştır. Kuran'a göre, peygamberin günlük hayatta söyledikleri değil, sadece “Kuran” Allah'tan gelen vahiydir. Aşağıdaki Kuran ayetleri bunu kanıtlıyor:

a) Tevbe Suresi'nde peygamber, Allah yolunda canlarıyla ve mallarıyla mücadele konusunda gönülsüz davranan münafıklar (ikiyüzlüler) hakkında uyarılmaktadır:

“Allah seni affetsin; neden onlara izin verdin de beklemedin ki, doğru söyleyenler sana açık-seçik belli olsun da yalancıları bilesin.” (9:43)

Yukarıdaki ayette peygamber, yalancılar ile doğru sözlü olanlar birbirinden ayırt edilene kadar beklemeyip, savaşta inananlarla olmak istemeyenlere izin verdiği için eleştirilmektedir. Eğer peygamberin her söylediği ve yaptığı Allah'ın vahyi olsaydı peygamberin ikiyüzlülere savaşmamaları için izin vermesi Kuran'da eleştirilir miydi? Bu ayet göstermektedir ki peygamberin söylediği her söz ve yaptığı her eylem vahye dayanmaz.

b) Araf Suresinde peygamber yeni bir vahiy ile gelmediği zaman, inanmayanların ona şu şekilde eleştiride bulunduğunu görüyoruz:

“Onlara bir ayet getirmediğinde, ‘Onu da şuradan buradan derleseysin ya!’ diye konuşurlar.” (7:203)

Bu ayet açıkça gösteriyor ki peygamberin sıradan konuşmaları ilahi değildir. Eğer peygamberin her söylediği Allah'tan bir vahiy olsaydı, Allah **“Onlara bir ayet getirmediğinde...”** demezdi. Peygamberin ağzından çıkan her söz Allah'tan bir vahiy olsaydı, inanmayanlar, peygamberin günlük hayatta ağzından çıkanlar ile Allah'tan gelen vahyi birbirinden ayırt edemezlerdi ve yeni bir ayet getirmediği için peygamberi eleştiremezlerdi. Yukarıdaki ayet gösteriyor ki peygamber insanlara vahiy olarak sadece Kuran ayetlerini getirmektedir. Ayetin devamı bu gerçeği daha da açık kılıyor.

“De ki: ‘Ben sadece Rabbimden bana vahiy edilene uyuyorum. Bu, Rabbinizden gelen gönül gözleridir, doğruya kılavuzdur, iman eden bir toplum için rahmettir. Kuran okunduğu zaman onu dinleyin ve susun ki, size rahmet edilsin.’” (7:203-204)

c) Tahrim Suresi'nde peygamber Allah'ın helal kıldığı bir şeyi kendisine haram kılıyor:

“Ey peygamber, eşlerinin hoşnutluğunu isteyerek, Allah'ın sana helal kıldıklarını niçin haram kılıyorsun? Allah çok bağışlayandır, çok esirgeyendir.” (66:1)

Yukarıdaki ayet de peygamberin her söylediğinin ve her yaptığının vahiy olmadığını göstermektedir. Peygamber kendi aldığı kararlarla da hareket etmiştir. Aksi takdirde peygamber, Allah'ın izin verdiğini kendisine yasaklayamazdı ve Allah da peygamberini helal kılınan bir şeyi kendisine yasakladığı için uyarmazdı.

d) Bakara Suresi'nde, peygambere gelen vahye dikkat çekilirken, inanmayanlara Kuran'daki surelere benzer bir sure getirmeleri konusunda meydan okunmaktadır:

“Eğer kulumuza indirdiklerimizden herhangi bir şüpheye düşüyorsanız, haydi onun benzeri bir sure getirin, eğer iddianızda doğru iseniz Allah dışındaki şahitlerinizi (yardımcılarınızı) de çağırın.” (2:23)

Yukarıdaki ayette yer alan meydan okumada, inanmayanlardan, peygambere indirilene benzer bir sure getirmeleri isteniyor. Biliyoruz ki sure, Kuran'daki parçaların adıdır.

Mezhepler tarafından Allah'ın vahyi olarak nitelendirilen hadis kitapları ve diğer geleneksel kaynaklar surelerden oluşmaz. O halde Allah'ın, peygambere indirilenden kastı sadece Kuran'dır.

e) Maide Suresi'nde inananlara canlarını sıkacak konularda soru sormamaları önerilmektedir. Zira sorulara verilecek cevaplar, beraberlerinde yeni dinî yükümlülükler getirebilir. Ancak bu soruları Kuran indirilirken sorarlarsa, Kuran onların sorularına cevap verecektir:

“Ey iman sahipleri! Size açıklandığında canınızı sıkacak şeylerle ilgili soru sormayın. Kuran indirilmekteyken onları sorarsanız size açıklanır. Allah onları affetmiştir. Allah çok bağışlayıcıdır, çok yumuşak davranandır.” (5:101)

Eğer peygamberin her söylediği vahiy olsaydı, inananlar dinle ilgili sorularının cevaplarını Kuran'da aramak zorunda kalmazlardı. Yalnızca Kuran indirilirken değil her ne zaman peygambere bir soru sorsalar ilahi bir karşılık alabilirlerdi. İnananlardan, sorularının cevaplarını Kuran'da aramalarının istenmesi gösteriyor ki peygamberin her söylediği bir vahye dayanmaz.

f) Tevbe Suresi'nde ikiyüzlüler Kuran'da indirilen her mesajdan korkan kişiler olarak gösterilir:

“İkiyüzlüler, kalplerinde olanı kendilerine haber verecek bir surenin tepelerine inmesinden çekinir dururlar. De ki: ‘Siz alay edin! Allah, o çekinip durduklarınızı ortaya çıkaracaktır.’” (9:64)

Peygamberin Kuran dışında kalan sıradan konuşmaları ikiyüzlülerin sakladıklarını ortaya çıkarmaz ve onları korkutmazken, Kuran'daki mesaj, ilahi mesaj olduğu için içlerindeki yüzlerine vurabilmekte ve onları korkutmaktadır.

Başka bir ayette ise inananların Kuran'ın mesajını almak için sabırsızlandıkları anlatılmaktadır:

“İman edenler derler ki: ‘Bir sure indirilseydi olmaz mıydı?’ Fakat hükmü kesinleşmiş bir sure indirilip de içinde savaş da anılınca, kalplerinde hastalık olanların,

ölüm baygınlığına tutulmuş bir bakışla sana baktıklarını görürsün. Onlara uygun olan da odur.” (47:20)

Eğer peygamberin hayatı boyunca her söylediği “vahiy” idiyse, inananlar neden peygamberin Kuran dışındaki sözleriyle tatmin olmadılar? İnananların, Kuran’daki surelerin vahiy edilmesini sabırsızlıkla beklemeleri, sadece Kuran’ın Allah’ın vahyi olduğunu göstermiyor mu?

g) Hud Suresi’nde Allah’ın tek vahyinin Kuran olduğu belirtiliyor:

“Belki de sen; onlar, ‘O’na bir hazine indirilseydi, yahut beraberinde bir melek gelseydi ya!’ diyorlar diye göğsün sıkışıp daralarak, sana vahiy edilmekte olanın bir kısmını terk etmeye kalkarsın. Gerçek olan şu ki, sen sadece bir uyarıcısın. Allah ise her şey üzerinde bir Vekîl’dir. Yoksa, ‘Onu kendisi uydurdu’ mu diyorlar! De ki: ‘Öyleyse hadi, onun benzeri, uydurma on sure de siz getirin; eğer doğru sözlüler iseniz, Allah’tan başka çağırabildiklerinizi de çağırın.’” (11:12-13)

Yukarıdaki ayette geçen “**sana vahiy edilmekte olan**” ifadesi peygambere indirilen vahyin tamamına karşılık gelmektedir. Burada geçen vahiy Kuran’dır. Zira peygamberin getirdiği mesajı yalanlayanlara meydan okuyan Allah, onlardan Kuran’daki sureleri taklit etmelerini istemektedir. Allah, inanmayanlara meydan okurken onlardan, başka bir kitap ya da sözü taklit etmelerini istememektedir. Eğer peygamberin Kuran dışındaki sözleri de vahiy olsaydı, o zaman meydan okumada inanmayanlardan sadece Kuran surelerini taklit etmeleri istenmeyecekti.

Yukarıdaki ayetler açıkça göstermektedir ki Allah tarafından indirilen, vahiy edilen tek kaynak Kuran’dır.

Şimdi Necm Suresi’nin ilk dört ayetine bakalım:

“Battığı zaman yıldız and olsun. Ki arkadaşınız ne saptı ne de azdı. O arzusuna göre de konuşmuyor. İndirilmiş bir vahiyden başkası değildir o.” (53:1-4)

Yukarıdaki ayetlerde geçen “vahiy” nedir? Peygamberin her sarf ettiği sözcük vahiy midir? Şu ana kadar üzerinde durduğumuz ayetler peygamberin ağzından çıkan her sözün

vahiy olmadığını bize gösterdi. Peki o zaman vahiy nedir? Vahyin ne olduğunu anlamak için Şura Suresi'ne bakalım:

“İşte böyle! Biz sana Arapça bir Kuran vahiy ettik ki, ülke ve medeniyetlerin anasını ve çevresindekileri uyarasın. Ve toplanma günü konusunda da uyarıda bulunasın. Hiç kuşku yok o günde. Bir bölüm cennettir, bir bölüm ateştir.” (42:7)

Allah bu ayette, peygambere vahiy edilenin Arapça bir Kuran olduğunu söylüyor. Peygamberin Kuran'da yer alan bir ifadesi de bunu destekliyor:

“Bu Kuran bana vahiy olundu ki, onunla sizi ve ulaştığı herkesi uyarayım.” (6:19)

h) Allah, peygamberden Kuran'da değinilmeyen işler hakkında diğer inananlara danışmasını istemektedir. Eğer peygamberin her söylediği ve yaptığı vahye dayansaydı Allah peygamberinden inananlara danışmasını ister miydi?

“Yapılacak işler hakkında onlara danış. Kararını verdiğin zaman da artık Allah'a dayanıp güven. Çünkü Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever.” (3:159)

Tüm bu kanıtlar açıkça göstermektedir ki peygamberin günlük hayattaki konuşmaları vahiy değildir. Allah tarafından peygamberimize indirilen tek mesaj Kuran'dır.

Yanlış İddia 2

Kuran Allah'a ve O'nun peygamberine itaat etmemizi istemektedir. Bu durumda Allah'a itaat etmek için Kuran'a, peygambere itaat etmek için ise Kuran dışındaki kaynaklara uymalıyız.

Düzeltilme 2

Kuran, peygambere itaat etmemiz gerektiğini söylemekle kalmıyor, bunun nasıl yapılacağını, peygambere indirilen ve peygamberin insanlara ilettiği “ilahi mesaj”ın ne

olduğunu da anlatıyor. Aşağıdaki ayetler bizi peygambere indirilen ilahi öğretinin ne olduğu konusunda bilgilendiriyor:

ALLAH'IN ELÇİSİ'NİN (RESUL'ÜN) ALLAH'TAN ALDIĞI İLAHİ MESAJ NEDİR?

Maide Suresi'nde elçiden kendisine ulaşan kutsal vahyi, yani Kuran'ı, insanlara iletmesi istenmektedir. Aksi takdirde elçinin misyonunu tamamlamamış olacağı belirtilmektedir:

“Ey Elçi! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan koruyacaktır. Doğrusu Allah, kâfirler topluluğuna rehberlik etmez.” (5:67)

Yukarıdaki ayette Allah'ın elçisinden kendisine indirileni insanlarla paylaşması istenmektedir. Peki Allah'ın elçisine indirilen bu öğreti ve kurallar nelerdir? Aşağıdaki ayetler elçiye indirilenin ne olduğunu açıklıyor:

“Biz Kitap'ı sana, her şeyin açıklayıcısı, Müslümanlar'a bir hidayet, bir rahmet ve bir müjde olarak indirdik.” (16:89)

Görüldüğü gibi Allah tarafından elçisine indirilen kitap olan Kuran, hidayet (doğru yol) ve rehberlikle ilgili her konuda açıklama içerir. Nisa Suresi'nde de elçiye gönderilen kutsal mesaj şöyle açıklanır:

“Şüphesiz, insanlar arasında Allah'ın sana gösterdiği gibi hükmetmen için biz sana Kitap'ı hak olarak indirdik. Hainlerin savunucusu olma.” (4:105)

Bir kez daha görüyoruz ki Allah'ın Kitap'ı olan Kuran, Allah'ın elçisine gönderdiği “kutsal mesaj” olarak anılıyor. Allah, elçisinden insanlar arasında bu mesaj ile hüküm vermesini istiyor. Aşağıdaki ayet de bu gerçeğe işaret ediyor:

“Sana da daha önceki kitabı doğrulamak ve onu korumak üzere hak olarak Kitap'ı gönderdik. Artık aralarında Allah'ın indirdiği ile hüküm ver; sana gelen gerçeği bırakıp da onların arzularına uyma.” (5:48)

Yukarıdaki ayetler göstermektedir ki Allah, elçisine Kitap'ı indirmiştir ve elçinin görevi bu Kitap'ın, yani Kuran'ın dediklerini harfiyen uygulayıp ondan sapmamak ve insanlar arasında onunla hüküm vermektir.

Aşağıdaki ayetler peygamberin insanları hangi öğreti ile uyardığını ve onlara ne ile nasihat ettiğini daha net açıklıyor. Allah, Kaf Suresi'nde, elçisine şu emirde bulunuyor:

“Biz onların dediklerini çok iyi biliriz. Sen onların üzerinde bir zorba değilsin. Tehdidimden korkanlara Kuran'la öğüt ver.” (50:45)

Görüldüğü gibi Allah, peygamberden insanlara Kuran ile öğüt vermesini istemektedir, başka bir kitap ile değil. Peygamberin ağzından da bu görev onaylanmaktadır. Peygamber, Kuran'da geçen bir konuşmasında görevinin Kuran ile uyararak olduğunu anlatmaktadır:

“Benimle sizin aranızda Allah şahittir. Bu Kuran bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı herkesi uyarmam için vahiy olundu.” (6:19)

Yine başka bir ayet peygamberin insanları hangi öğreti ile uyarması gerektiğini açıklamaktadır:

“Ey Ehl kitap! Elçimiz size geldi. Kitap'tan saklamış olduklarınızın çoğunu size ayan beyan açıklıyor; çoğundan da geçiyor. Şu bir gerçek ki, size Allah'tan bir ışık ve apaçık bir Kitap gelmiştir. Allah, rızasına uyanları o Kitap'la esenlik ve barış yollarına iletir ve onları kendi izniyle karanlıklardan aydınlığa çıkarıp şaşmayan ve sapmayan dosdoğru yola kılavuzlar.” (5:15-16)

Yukarıdaki ayetler göstermektedir ki Allah'ın elçisi, Kitap Ehli'ne -yani Hristiyan ve Yahudilere- Allah'tan gelen Kitap ile tebliğ yapmaktadır. Kuran bize elçinin hangi öğreti ile insanları aydınlattığını bir kez daha hatırlatıyor:

“Ben sadece, bu şehrin Rabbi'ne kulluk etmekle emrolundum. Orayı kutsal kılmıştır O. Her şey O'nundur. Ben, Müslümanlar'dan/Allah'a teslim olanlardan olmakla emrolundum. Ve Kuran okumakla emrolundum. Artık kim yola gelirse kendisi

için gelir. Sapmışa gelince, böylesine de ki: 'Ben uyarıcılardan biriyim. Hepsi bu!'"
(27:91-92)

Yukarıdaki ayet elçinin Kuran'ı okuyacağını ve dileyenin bu rehberliği kabul edip doğru yolu bulacağını anlatıyor. Görüldüğü gibi, elçiden tebliğde kullanılması istenen kaynak Kuran'dır. Bir başka ayette Allah şöyle buyuruyor:

“Bu Kuran'ı sana farz kılan, elbette ki seni vaat edilen yere götürecektir. De ki: 'Hidayeti getireni de açık bir sapıklık içinde olanı da en iyi Rabbin bilir.’” (28:85)

Yukarıdaki ayet göstermektedir ki elçi için bağlayıcı olan öğreti Kuran'dır.

Tüm bu ayetler göstermektedir ki Allah'ın elçisi olan peygambere Allah'ın Kitap'ı olan Kuran indirilmiştir ve peygamber bu Kitap'ı kullanarak insanlara dini anlatmak ile görevlendirilmiştir. Bunu yaparken Kuran'dan en ufak bir sapma göstermemesi konusunda uyarılmıştır. Yukarıda alıntıladığımız Maide Suresinin 48. ayetinde görüldüğü gibi peygamberin din alanında verdiği tüm hükümler Kuran'a dayanmak zorundadır. Peygamber bu ayetlerden anlaşılacağı üzere dini anlatırken kendine ait hukukunu ya da öğretilerini değil, Kuran'ı anlatmak zorundadır. İnsanlar peygamberin kişisel fikirlerine ya da hukukuna değil Allah'ın yasasına boyun eğmelidirler. Nitekim peygamber de böyle davranmış, insanlara sadece Allah'ın Kitap'ı olan Kuran'ı tebliğ etmiştir. Unutulmamalıdır ki Allah'ın elçisine itaat etmek demek, Allah'ın mesajına uymak demektir; çünkü elçi, sadece, Allah tarafından kendisine verileni insanlara yaymıştır, başka bir öğretiyi değil. (Zaten 'elçi'nin kelime anlamı da kendisine ait olmayan bir şeyi başkasına ileten kişidir.) Elçi kendi hayatında Kuran'ın hakkında hüküm vermediği konularda kendi fikirlerine, alışkanlıklarına ve içinde bulunduğu toplumun genel öğretilerine göre davranmış olabilir. Ancak bunlar onun bireysel tercihleridir. Dini bir anlam taşımazlar. Bu yüzden elçi insanlara bu seçimlerini aşılama çalışmamıştır.

Allah Kuran'da insanlardan sadece Kuran'a uymalarını istemiştir. Aşağıdaki ayetler din adına uyulacak tek yasanın Allah'ın yasası olan Kuran olduğunu gösteriyor:

ALLAH DIŞINDA HIÇ KİMSE DİN ADINA HÜKÜM KOYAMAZ

“Hüküm yalnız Allah'ındır.” (12:40)

“O, hükmüne hiç kimseyi ortak etmez.” (18:26)

Bu ayetler göstermektedir ki Allah dışında hiç kimse din adına hüküm koyamaz. Allah'ın elçisi bile olsa insanların kişisel görüşleri dinî hüküm olarak kabul edilemez. Aşağıdaki ayet bu gerçeğe destek niteliğindedir:

“Hiçbir insanın, Allah'ın kendisine Kitap, hikmet ve peygamberlik vermesinden sonra insanlara: ‘Allah’ı bırakıp bana kul olun!’ demesi mümkün değildir. Bilakis şöyle der: Okutmakta ve öğretmekte olduğunuz Kitap uyarınca Rabb’e hâlis kullar olunuz.” (3:79)

Ayetin gösterdiği gibi Allah'ın elçisi olan peygambere düşen, insanların onun şahsi kararlarına uymalarını istemek değildir. Peygamber insanlardan Allah'ın Kitap'ına uymalarını ister.

Allah'ın yasası, Evren'de doğa kanunları olarak vücut bulur. Aynı yasa, insan hayatında da bulunur ve orada Allah'ın öğüt ve emirlerine dayanır. Nitekim, Muhammed peygamber, Allah'ın, insan hayatı üzerindeki hükmünün ancak Allah'ın Kitap'ı olan Kuran'daki öğüt ve emirlerle sağlanacağını şu ayetlerde geçen ifadesi ile onaylamıştır:

“Allah size Kitap'ı ayrıntılı kılınmış bir halde indirmişken, Allah'ın dışında bir hüküm koyucu mu arayayım?” (6:114)

ALLAH'IN ELÇİSİ SADECE ALLAH'IN KURALLARINI İLETİR. İNSANLAR
ALLAH'IN, ELÇİSİ ARACILIĞI İLE KENDİLERİNE İLETTİĞİ BU KURALLARA
UYMAKLA YÜKÜMLÜDÜRLER

Yukarıdaki ayet açıkça göstermektedir ki Allah'ın elçisinin görevi Allah'ın Kitap'ında yer alan yasaları uygulamaktır. Bu yüzden elçiye uymak, Allah'ın Kitap'ına uymaktan başka bir şey değildir. Allah'ın elçisi sadece Allah'ın mesajını iletir. İnsanlardan Allah'ın Kitap'ı olan Kuran dışında bir yasaya ya da kurala uymalarını istemez. Hüküm koyucu olarak yalnızca Allah'ın Kitap'ı olan Kuran kabul edilebilir. Aşağıdaki ayetler elçiye uymak için onunla gönderilen mesaja uymak gerektiğini anlatır:

“Allah'a itaat edin, elçiye itaat edin ve sakının. Eğer yüz çevirirseniz şunu bilin: Bizim elçimize düşen sadece apaçık bir tebliğdir.” (5:92)

“Allah, yarattıklarından sizin için gölgeler oluşturdu. Dağlardan sizin için sığınak evler yaptı. Sizin için, sıcaktan koruyacak elbiselerle savaşta koruyacak elbiseler de yaptı. İşte nimetini üzerinizde böyle tamamlıyor ki, O'na teslim olup esenliğe ulaşabilirsiniz. Yine de yüz çevirirlerse artık sana düşen, açık bir tebliğden başka şey değildir.” (16:81-82)

"Eğer yalanlarsanız bilin ki, sizden önceki ümmetler de yalanlamıştı. Elçiye de düşen, açık bir tebliğden başka şey değildir." (29:18)

“Allah’a itaat edin, elçiye de itaat edin. Eğer yüz çevirirseniz elçimize düşen, apaçık bir tebliğden başkası değildir.” (64:12)

“De ki: ‘Allah’a da itaat edin, elçiye de. Eğer yüz çevirirseniz, onun görevi ona yüklenen, sizin göreviniz de size yüklenendir. Eğer ona itaat ederseniz doğru yolu bulursunuz. Elçiye düşen, açık bir tebliğden başkası değildir.” (24:54)

Yukarıdaki ayetler Allah’a ve elçisine itaatin ne anlama geldiğini açıkça gösteriyor. **“Elçiye düşen, açık bir tebliğden başkası değildir”** ifadesi elçinin görevinin sadece Allah’tan geleni insanlara iletip insanları onunla uyarmak olduğunu bildiriyor. Elçi Kuran ile kendisine iletilenler dışında dinî kurallar koyamaz ve kişisel uygulamalarının din adına kabul edilmesini talep edemez.

İTAAT SADECE ELÇİ TARAFINDAN ALINAN VE İNSANLIĞA DAĞITILAN MESAJA OLMALIDIR. KURAN DIŞINDA BİR KİTAP İLAHİ YOL GÖSTERİCİ OLARAK KABUL EDİLEMEZ

Araf Suresi’nde inananların sadece Allah’ın Kitap’ına uyup, o kitabı takip etmeleri istenmektedir, diğer kitapları değil.

“Bir kitaptır bu; sana indirildi, onunla uyarıda bulunasın diye ve inananlar için bir öğüt ve düşündürme olarak... O halde, bundan dolayı göğsünde bir sıkıntı olmasın. Rabbinizden size indirilene uyun; O'nun berisinden birtakım velilerin ardına düşmeyin. Siz ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!” (7:2-3)

Bu ayette görülüyor ki uyulması gereken kaynak Allah'tan insanlara indirilen Kuran'dır. **“O'nun berisinden birtakım velilerin ardına düşmeyin”** ifadesi Allah'ın vahiy ettiği dışında hiçbir kaynağa uymamamız gerektiğini vurguluyor.

Allah, elçisine şunu hatırlatıyor ki, insanlar için Kuran dışında bir kılavuz bulunmamaktadır:

“Oysa biz onlara ders alacakları kitaplar vermemiştik ve kendilerine senden önce bir uyarıcı göndermemiştik.” (34:44)

Başka bir ayette Allah şu soruyu yöneltiyor:

“Müslümanlar'a suçlular gibi mi davranalım? Neyiniz var, ne biçim hüküm veriyorsunuz? Yoksa bir kitabınız var da onu mu okuyup duruyorsunuz? Ve içinde her dilediğinizi bulabiliyorsunuz?” (68:35-38)

Bu ayette geçen **“Yoksa bir kitabınız var da onu mu okuyup duruyorsunuz”** ifadesi bize, inananların din adına okuyup ders alacakları tek Kitap'ın Kuran olduğunu gösteriyor.

Kuran dışında ders alacağımız başka dinî bir kaynak olmadığı şu ayetle de destekleniyor:

“Veya onlara bir kitap verdik de ondaki bir delile mi dayanıyorlar? Doğrusu, zalimler birbirlerine ancak aldatıcı sözler verirler.” (35:40)

Zühuf Suresi'nde inanmayanlar için şunlar söylenmektedir:

“Onlara bundan önce bir kitap verdik de ona mı dayanıyorlar?” (43:21)

Hakka Suresi'nde elçinin dinle ilgili sözlerinin Kuran'dan olduğu belirtilmektedir. Aynı surede elçinin kendi dünyevi sözlerini Allah'ın sözleri gibi göstermesi durumunda bundan sorumlu tutulacağı hatta cezalandırılacağı anlatılmaktadır:

“Eğer bize atfen bazı sözler uydurmuş olsaydı, elbette onu kısıvrak yakalardık. Sonra onun can damarını koparırdık. Hiçbiriniz buna engel de olamazdınız.” (69:44-47)

Saffat Suresi’nde Allah, inanmayanları Kuran dışında bir kitaba uymamaları konusunda uyarıyor:

“Ne oluyor size, nasıl hüküm veriyorsunuz? Hiç düşünmüyor musunuz? Yoksa sizin açık bir deliliniz mi var? Doğru sözlülerden iseniz, kitabımızı getirin!” (37:154-157)

Peygamber, Kuran ayetlerinde geçen ifadeleri ile, Allah’tan gelen kitaplar dışında insanlara din alanında rehberlik edecek başka bir kaynak olmadığını bildirmektedir. (Allah tarafından indirilen diğer kitaplar da Kuran ile aynı mesajı paylaştıkları sürece Allah’ın Kitap’ı kategorisinde değerlendirilebilir. Bakınız 42:13)

“De ki, ‘Doğru sözlü iseniz, Allah katından bu ikisinden daha iyi yol gösteren bir kitap getirin, ben ona uyayım.’” (28:49)

Bu ayette geçen “bu ikisinden” ifadesi bir önceki ayette açıklanmaktadır:

“Fakat hak, katımızdan kendilerine geldiğinde şöyle dediler: ‘Musa'ya verilenin aynısı buna da verilseydi ya!’ Bunlar daha önce Musa'ya verileni inkâr etmemişler miydi? Şöyle demişlerdi: ‘Birbirini destekleyen iki büyü.’ Ve dediler: ‘Biz bunların ikisine de inanmıyoruz.’” (28:48)

İnanmayanlar Musa Peygamber’e ve Muhammed Peygamber’e indirilen mesajları reddettiklerini bildirmektedirler. Yukarıdaki ayet Allah’ın indirdiği Kitap olan Kuran ve onunla aynı mesajı taşıyan ve yine Allah tarafından Musa Peygamber’e indirilen kitap dışında insanlar tarafından oluşturulmuş bir kaynağın din alanında yol gösterici olamayacağını vurgulamaktadır. Allah, Kitap’ını indirmiş, inananlardan bu Kitap’taki kurallarına uymalarını istemiştir. İnananlara düşen; bu kurallara uymak, saf olan dine ilaveler sokmamaktır. Din adına neyin doğru ve neyin yanlış olduğuna karar verecek merci Kuran’dır. Ancak buna rağmen insanlar Kuran’ı terk edip başka kaynaklara yönelmektedirler.

“Kitap’ın indirilmesi, Üstün ve Bilge olan Allah’tandır. Şüphesiz, sana bu Kitap’ı hak ile indirdik; öyleyse dini yalnızca O’na has kılarak Allah’a ibadet et. Gözünüzü açıp kendinize gelin! Arı-duru din yalnız ve yalnız Allah’ındır! O’nun yanında birilerini daha veliler edinerek ‘Biz onlara, bizi Allah’a yaklaştırmaları dışında bir şey için kulluk etmiyoruz.’ diyenlere gelince, hiç kuşkusuz, Allah onlar arasında, tartışıp durdukları konuyla ilgili hükmü verecektir. Şu bir gerçek ki, Allah, yalancı ve nankör kişiyi iyiye ve güzele kılavuzlamaz.” (39:1-3)

Yukarıdaki ayetler bize şunları hatırlatıyor: Allah’a Kuran’ı takip ederek kulluk etmeli, dini Allah’a has kılmalıyız. Bunu yaparken bizi Allah’a daha çok yaklaştıracaklarını düşünerek Allah dışındakilere kulluk etmemeliyiz.

Fatır Suresi’nde Allah, vahiy olarak yine, sadece Kuran’a dikkat çekmektedir. Allah, peygambere Kuran’ın indirildiğini ve Müslümanlar’ın Kuran’ı kutsal yol gösterici olarak almaları gerektiğini vurguluyor:

“Sana vahiy ettiğimiz kitap, kendinden öncekini doğrulayıcı olarak gelen gerçektir. Allah, kullarından haberdardır, görendir. Sonra, kullarımız arasından seçtiklerimizi Kitap’a mirasçı kıldık. İçlerinden kendine zulmeden var. Orta yolda gideni var. Allah’ın izniyle hayırlarda öne geçeni var. İşte bu, büyük lütfun ta kendisidir.” (35:31-32)

Görüldüğü gibi Allah kullarına miras olarak Kitap’ını bırakıyor, başka bir kaynağı değil.

ALLAH’A VE ELÇİ’SİNE UYMAK İKİ AYRI KAVRAM DEĞİLDİR

Kuran’a bakınca şunu görmekteyiz ki Allah’a ve elçisine itaat iki ayrı kavram değildir. Bu yüzden “Allah’a uymak için Kuran’a, elçiye uymak için ise Kuran dışında başka kitaplara uymalı” görüşü hatalıdır. Kuran ayetlerinin gösterdiği gibi, “Allah ve elçisi” tek bir hukuk ve itaat kaynağına karşılık gelir.

Tevbe Suresinde Allah, elçisi aracılığıyla, müşrikler hakkında bir açıklama yapmaktadır:

“Bu, aynı zamanda, Allah ve elçisinden tüm halka, büyük hac günü yayımlanmış bir duyurudur: Allah putperestlerden uzaktır, elçisi de... Tövbe ederseniz sizin için daha iyidir. Dönerseniz, bilin ki siz Allah’ı aciz bırakamazsınız. İnkarcılara acı bir azabı müjdele.” (9:3)

Bu ayetteki duyuru insanlara elçi tarafından ulaştırılmıştır ancak ayette bu duyurunun “Allah’tan ve elçisinden” geldiği ifade edilmektedir. Şurası açıktır ki elçi müşriklere, Allah’ın bu duyurusu dışında bir duyuru yapmamaktadır. Yukarıda bahsedilen duyuru Allah tarafından hazırlanmış ve elçisi tarafından insanlara ulaştırılmıştır. Bu duyurunun “Allah ve elçisi”nden geldiğinin söylenmesi gösteriyor ki Allah ve elçisi iki ayrı kural kaynağı değildir. Allah tüm kutsal kuralların kaynağıdır ancak Allah bu kuralları herkese tek tek anlatmayı tercih etmemiş, bir elçi seçerek kutsal mesajını insanlara onun aracılığıyla ulaştırmıştır.

Enfal Suresi’nde şu ifade yer almaktadır:

“Ey inananlar! Allah’a ve elçisine itaat edin. İştihap durduğunuz halde ondan yüzünüzü çevirmeyin.” (8:20)

Yukarıdaki ayette inananlardan Allah’a ve elçisine itaat etmeleri istenirken ayet “İştihap duyduğunuz halde ondan yüz çevirmeyin” ifadesi ile sona ermektedir. Buradaki ifadede çoğul zamir olan “onlardan” değil, tekil zamir olan “ondan” kelimesinin kullanılması anlamlıdır. Çünkü Allah ve elçisi iki ayrı dinî kaynak getirmezler. Allah’ın gönderdiği ve elçisinin inananlara ilettiği mesaj “tek”tir. O tek kaynak Kuran’dır.

İtaat ve boyun eğmenin yöneleceği tek otorite Allah’tır. Ancak Allah her kulu ile tek görüşmediği için insanlar arasından birisini seçip, yasalarını ve emirlerini o kulu aracılığı ile diğerlerine iletmiştir. Allah’ın mesajını diğer kullara ulaştıran bu kişiye “peygamber” ve “elçi” (Resul) denir. O kişi ‘peygamber’dir çünkü Allah mesajını ona iletir. Aynı zamanda o kişi ‘elçi’dir çünkü mesajı kendisine saklamaz, diğer kullara iletir. Elçi, insanları bu yasalara uymaya çağırarak kalmaz, kendisi de bu yasaya uymakla yükümlüdür.

Elçi kendi fikirlerini değil, kutsal mesajı insanlara iletir. Elçinin dinî anlamda Kuran dışında getirdiği bir söz yoktur:

“Hiç şüphesiz o (Kuran), çok şerefli bir elçinin sözüdür.” (69:40)

Bu ayet gösteriyor ki elçinin sözüne uymak onun yaymaya çalıştığı mesaja, yani Kuran'a uymaktır. Bu yüzden Allah, Nisa Suresi'nde şöyle demektedir:

“Elçiye itaat eden Allah'a itaat etmiş olur. Kim yüz çevirirse çevirsin; biz seni onların üzerine bekçi göndermedik.” (4:80)

Yukarıdaki ayetler gösteriyor ki elçiye itaat etmek onun kişisel görüşlerine itaat etmek değildir. Elçiye itaat, ona elçiliğinin gereği olarak indirilen ilahi mesaja itaat etmektir. Bu yüzden Allah ve elçisi iki ayrı kaynak değildir. Allah'a ve elçisine itaat, tek bir kaynağa, yani Allah'ın indirdiği Kitap'a uymakla mümkün olur.

Yanlış İddia 3

Elçiye Kuran dışında “Zikir” adında bir vahiy verilmiştir. Bu gizli vahyin amacı elçiye Kuran hakkında daha detaylı bilgi ve açıklama sağlamaktır. Nahl Suresi 44. ayet bu durumu kanıtlar.

Düzeltilme 3

Bahsedilen ayetin tercümesi şu şekildedir:

“Senden önce de kendilerine vahiy ettiğimiz kişilerden başkasını peygamber olarak göndermedik. Eğer bilmiyorsanız, bilenlere sorun. Açık delillerle, kitaplarla gönderdik. Sana da bu hatırlatıcıyı (Zikir'i) vahiy ettik ki, kendilerine indirileni insanlara bildiresin de derin derin düşünebilsinler.” (16:44)

Yukarıdaki ayette hatırlatıcı olarak tercüme edilen “Zikir” kelimesinin Kuran boyunca hangi anlamda kullanıldığına bakalım:

“İşte bu sana ayetlerden ve hikmetlerle dolu Zikir'den okuduğumuzdur.” (3:58)

“Bir kitaptır bu; sana indirildi, onunla uyarıda bulunasın diye ve inananlar için bir öğüt ve düşündürme (Zikir) olarak... O halde, bundan dolayı göğsünde bir sıkıntı olmasın.” (7:2)

“Sen, bu tebliğin için onlardan bir ücret istemiyorsun. O, bütün âlemler için bir hatırlatmadan (Zikir'den) başka şey değildir.” (12:104)

“Dediler ki: ‘Ey kendisine hatırlatıcı (Zikir) indirilmiş olan, sen bir delisin. Doğru sözlü isen bize melekleri getirsene.’ Biz melekleri ancak belli bir amaç için göndeririz, o zaman da kimseye süre tanınmaz. Kuşkusuz hatırlatıcıyı (Zikri) biz, evet biz indirdik ve onu koruyacak da elbette yine biziz.” (15:6-9)

“Bu, kutsal bir hatırlatıcıdır (Zikir'dir) ki, onu indirdik. Yoksa siz onu inkâr mı ediyorsunuz?” (21:50)

“Biz o peygambere şiiir öğretmedik. Şiiir ona yaraşmaz da. Ona vahiy edilen, bir hatırlatıcı (Zikir) ve apaçık bir Kuran'dan başka şey değildir.” (36:69)

“Onlar, o hatırlatıcı (Zikir) kendilerine geldiğinde inkâr ettiler. Halbuki o, eşsiz yücelikte bir Kitap'tır. Bâtil ona, ne önünden gelebilir ne de arkasından. Bilge olan ve çok övülen Allah'tan bir indirmedi o.” (41:41-42)

“Sen, sana vahiy edilene sımsıkı sarıl! Hiç kuşkusuz, sen, dosdoğru bir yol üzerindesin. Gerçek şu: Bu Kuran sana ve toplumuna elbette ki bir hatırlatıcıdır (Zikir'dir). Bundan sorumlu tutulacaksınız.” (43:43-44)

Yukarıdaki ayetler gösteriyor ki “Zikir”, Kuran dışında bir vahiy değildir. Birçok başka ayette de Zikir'in, Allah'ın Kitap'ını tanımlayan bir ifade olarak kullanıldığına tanıklık ediyoruz.

Zikir'in hangi anlamda kullanıldığını gördük. Şimdi Nahl Suresi'nde (16:44) geçen bir diğer ifadeye yoğunlaşalım: “**kendilerine indirileni insanlara bildiresin**”.

Geleneksel din yorumcularına göre Zikir, peygambere indirilmiş özel bir vahiydir ve elçi onunla insanlara Kuran ayetlerini açıklar. Dolayısıyla bu kişilere göre Zikir, Kuran'ı açıklayan detaylar içerir. Her ne kadar az önceki ayetlerde Zikir'in Kuran dışında bir vahiy

olmadığını gördüysek de bu geleneksel görüşün doğruluğunu bir kez daha -bu kez farklı bir açıdan- test edelim. Bunun için bu ayette geçen ifadenin (*litubeyyine* ifadesinin) anlamına bakmamızda fayda var.

J. Penrice tarafından hazırlanmış ‘Kuran Sözlüğü’nde, ifade “açık olmak, aşikâr olmak” anlamında kullanılır.

F. Steingass’ın hazırladığı sözlükte ifade “açık olmak”,

Al Mawrid’in sözlüğünde “ortaya çıkarmak”,

Al Asri’nin sözlüğünde “göstermek”,

Hans Wehr’in sözlüğünde “açık olmak, görünür olmak, duyurmak” anlamlarında kullanılır.

Ayrıca ifadenin ne anlama geldiğini görmek için Kuran boyunca nasıl kullanıldığına bakmamız yeterli olacaktır. Bu ifade Âli İmran Suresi’nde (3:187) ve Maide Suresi’nde (5:15) “bir şeyi gizlemek; kendisine saklamak” terimlerinin karşısı olarak kullanılmıştır.

“Allah, kendilerine kitap verilenlerden şu yolda söz almıştı: ‘Onu insanlara mutlaka açık-seçik bildireceksiniz, onu saklamayacaksınız.’ Ama onlar Kitap’ı sırtlarının gerisine attılar, basit bir ücret karşılığı onu sattılar. Ne kötü şey satın alıyorlar!” (3:187)

“Ey Ehli kitap! Resulümüz size geldi. Kitap’tan saklamış olduklarınızın çoğunu size açıklıyor; çoğundan da geçiyor. Şu bir gerçek ki, size Allah’tan bir ışık ve apaçık bir Kitap gelmiştir.” (5:15)

Son olarak ifadenin, Bakara Suresi’ndeki kullanımını inceleyelim:

“Dinde baskı yoktur. Doğru bilgiye dayalı eriş, bozuk bilgiye dayalı sapıştan açık bir biçimde ayrılmıştır.” (2:256)

Hem sözlüklerin hem de ayetlerin açıkça ortaya koyduğu gibi *litubeyyine* ifadesi, geleneksel yorumcuların iddia ettikleri gibi “ayrıntılı, detaylı” anlamına gelmez. Kelime Kuran boyunca “açık,” “gizli olmayan” ve “gizli tutulmanın tersi” olarak kullanılmıştır. Bunun yanında yine bu bölümdeki ayetlerde gördüğümüz gibi “Zikir” Kuran dışında bir vahye karşılık gelmez. Bu durumda Allah, Nahl Suresi’nde (16:44) elçisine “**Sana da bu hatırlatıcıyı (Zikir’i) vahiy ettik ki, kendilerine indirileni insanlara bildiresin de derin**

derin düşünebilsinler.” dediği zaman Kuran’ın sadece elçisi için değil tüm insanlık için indirildiğini anlatmaktadır. Elçiye düşen Zikir’i, yani Kuran’ı kendisine saklamamak, tüm insanlığa bildirmektir. Bu durum Maide Suresi’nde (5:67) daha açık bir biçimde ortaya konmuştur:

“Ey elçi! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan onun verdiği peygamberlik görevini yerine getirmemiş olursun. Allah seni insanlardan korur. Allah, inkâra batmış topluluğa kılavuzluk etmez.” (5:67)

Bu ayetin de belirttiği gibi Allah, elçisinden Kuran’ı kendisine saklamayıp insanlara iletmesini istiyor; onu Kuran dışı bilgilerle detaylandırmasını değil.

Peki Allah’ın Kitap’ı insanlara nasıl bildirilecektir? Elçi bu işi nasıl başaracaktır? Bu soruların cevabını bir sonraki bölümde bulabilirsiniz.

Yanlış İddia 4

Elçinin görevi Kuran’ı sadece bir postacı gibi iletme değildir. O, bu ilahi mesajı açıklamanın yanı sıra onun üzerine yorum yapmakla da yükümlüdür. Birçok Kuran ayetinde ona Kitap’tan bilgi verildiği söyleniyor. Peygambere verilmiş olan Kuran’ın bilgisi ve tefsiri geleneksel din kitaplarında bulunmaktadır. Bu durumda Kuran teorisini oluştururken geleneklerin derlendiği eserler Kuran’ın tefsiri, açıklaması konumundadır.

Düzeltilme 4

Bakara Suresi 129. ayette geçen **“kendilerine Kitap’ı ve bilgeliği öğretecek, onları temizleyip arındıracak bir resul”** ifadesinden de anlaşılacağı gibi elçinin tek görevi insanlara Kuran’ı okumak değildir. Ancak bilgeliği öğrenmek için birçok farklı mezhep tarafından oluşturulmuş ve peygambere atfedilen geleneksel kitaplardan faydalanma fikri temelsizdir.

Peki bu durumda elçi, Kitap’ın bilgisini nasıl öğretmiştir? Biz bu açıklamaları nereden bulabiliriz? İşte bu önemli soruların cevaplarını yine Kuran veriyor.

Allah, Kuran’ın kendi kendisini açıklayan bir kaynak olduğunu söyleyerek, Kuran’ı anlamak için başka hiçbir geleneksel kaynağa ihtiyacımız olmadığını belirtiyor. Kuran

gerçekten de bu yönüyle sıradan kitaplardan çok farklıdır. Genelde kitaplarda, belli bir konu bir yerde tartışılır ve böylece her konu ilgili bölüm başlıkları altında ele alınır. Buna karşın Allah'ın Kitap'ında konular kitap boyunca çeşitli bölümlere dağıtılmıştır. Örneğin, Allah'ın Kitap'ının “boşanma” konusu hakkında ne söylediğine baktığımızda 2. sure olan Bakara Suresi'nde, 4. sure olan Nisa Suresi'nde, 33. sure olan Ahzab Suresi'nde ve 65. sure olan Talak Suresi'nde yer alan ayetleri incelememiz gerekmektedir. Bütün bu ayetleri bir arada incelersek Kuran'ın “boşanma” konusunda ne söylediğini öğrenebiliriz. Ve bu incelememiz sonucunda şunu görürüz ki her ayet bir diğerini açıklamakta ve aydınlatmaktadır. Allah bu metodu kullanarak -yani bir konuyu Kuran boyunca farklı yerlerde tekrar ederek- Kuran'ın kendi kendisini açıklamasını mümkün kılmıştır. Nitekim Kuran'ın bu özelliği ayetlerde şöyle dile getirilir:

“Bak, iyice kavrayıp anlamaları için ayetleri nasıl çeşitli biçimlerde açıklıyoruz.”
(6:65)

“Muhakkak ki biz, bu Kuran'da insanlara her türlü misali çeşitli şekillerde anlattık. Yine de insanların çoğu inkârcılıktan başkasını kabullenmediler.” (17:89)

Allah, Kitap'ında konuları değişik yerlerde ele almış, bir yerde tamamen açıklanmamış bir konuyu başka yerde açıklamıştır. Bir ayet diğerini aydınlatmaktadır. Üstelik Allah'ın elçisi olan peygamberin de Kuran'ı Kuran ile açıkladığını biliyoruz.

“İşte biz, ayetleri çeşitli biçimlerde böyle açıklıyoruz. Öyle ki sana: ‘Sen ders almışsın’ desinler ve biz de bilen bir topluluğa onu açıkça göstermiş olalım.” (6:105)

Yukarıdaki ayet açıkça gösteriyor ki peygamberin Kuran hakkında verdiği dersler Kuran'daki konuları aydınlatmaya yönelikti. Bu dersler yukarıdaki ayetlerden de anlaşılacağı üzere yine Kuran'a dayanıyordu. Başka bir deyişle Kuran kendi kendisini açıklayan bir kitaptır. Bu gerçek, inanmayanların itirazlarını ortaya koyan şu ayette de açıkça görülmektedir:

“İnkârcılar dediler ki: ‘Kuran ona toptan, bir kerede indirilseydi ya!’ Biz böyle yaptık ki, onunla senin kalbini dayanıklı kılalım. Biz onu parça parça okuduk. Onlar sana bir örnek getirdikçe, biz sana hakkı ve en güzel yorumu getiririz.” (25:32-33)

Bu ayetler bizi önemli bir konuda bilgilendiriyor. İnkârcıların “Kuran neden bir defada indirilmedi?” sorusuna karşılık, Kuran’ın aşağıdaki nedenlerden ötürü parça parça vahiy edildiği anlatılmıştır:

- 1) Böylece elçinin kalbi güçlü kılınacaktır. Ayetlerde geçen “**Biz böyle yaptık ki, onunla senin kalbini dayanıklı kılalım. Biz onu parça parça okuduk.**” ifadesi bu durumu doğrulamaktadır. Böylece elçi cesaretlendirilmiş, Kuran ayetlerinin vahyi esnasında güçlü olması konusunda tembihlenmiştir.
- 2) Böylece inkârcıların sorularına ve getirecekleri itirazlara Kuran tarafından tatmin edici cevaplar verilecektir. “**Onlar sana bir örnek getirdikçe, biz sana hakkı ve en güzel yorumu getiririz.**” ifadesi bu gerçeğe işaret eder.
- 3) Kuran’ın parça parça indirilmesinin bir diğer amacı ise Allah’ın Kitap’ının en kusursuz şekilde açıklanmasını sağlamaktır. “**Onlar sana bir örnek getirdikçe, biz sana hakkı ve en güzel yorumu getiririz.**” cümlesi bu gerçeğe işaret eder.

Böylece Allah ayetlerin açıklanması için başka ayetler indirmiştir. Allah’ın Kitabı’nın yorumlanması için geleneksel kitaplara ihtiyaç yoktur. Allah, Kuran’ın bu özelliği sayesinde elçisine Kitap’ını açıklamış, elçi de Kuran’dan öğrendiklerini diğer insanlarla paylaşmıştır. Peygamber Kuran’ı açıklamak için başka bir kitap kullanmadığı gibi ümmetine de başka bir kitap bırakmamıştır çünkü Kuran’ın açıklaması yine Kuran’ın içindedir.

Allah’ın Kitap’ında bir konunun çeşitli yerlerde ele alınarak açıklandığını söylemiştik. Bununla beraber Kuran’ın mesajını anlayabilmek için Kuran üzerine derin düşünmek ve kafa yormak gerekmektedir. Öğrenme ve araştırma becerilerini kullananlar için Kuran’ın mesajı netleşecektir:

“Derin derin düşünen bir topluluk için ayetleri böyle ayrıntılı olarak veriyoruz.”
(10:24)

“İyice araştırıp kavrayan bir topluluk için ayetleri biz tam bir biçimde ayrıntılı kıldık.” (6:98)

Allah bizleri Kuran üzerine kafa yormak ve onun üzerine derin derin düşünmek ile öğütlemiştir:

“Sana bu mübarek Kitap'ı, ayetlerini düşünsünler ve akli olanlar öğüt alsınlar diye indirdik.” (38:29)

Görüldüğü gibi Kuran üzerine derin derin düşünme görevi tüm nesillere verilmiştir. İnsanlar ilahi kılavuz olan Kuran'ın ışığında yaşadıkları dönemin sorunlarına çözüm aramalıdır. Kuran'ın anlamı bir konudaki ayetlerin çeşitli surelerde tekrarlanması ile açıklanacak, bir yandan da insanlar Allah'ın istediği gibi akıllarını ve entelektüel birikimlerini Kuran'ı anlamak için kullanacaklardır. Takip eden ayetler bu durumu daha da açıklıyor:

“Bak, anlasınlar diye ayetlerimizi nasıl açıklıyoruz!” (6:65)

“Bak, delilleri nasıl açıklıyoruz. Onlar hâlâ yüz çeviriyorlar!” (6:46)

Allah, Kuran'ın müfessiri, yani açıklayıcıdır. Ve daha önce de belirttiğimiz gibi, bir ayetin açıklaması konuyla ilgili başka ayetlerin vahyi ile gerçekleşmiştir. Bu yüzden Allah Kuran'da şöyle buyurur:

“Çok merhametli (Allah). O öğretti Kuran'ı.” (55: 1-2)

Allah Kuran'ı indirmek, tamamlamak ve korumakla kalmamış, onu açıklamıştır da:

“Onu (Kuran'ı) aceleye getirip dilini oynatma. Onu toplamak da okutmak da bize düşer. O halde, biz onu okuduğumuzda, sen onun okunuşunu izle. Sonra onu açıklamak da bizim işimiz olacaktır.” (75: 16-19)

Şimdi Kuran'daki konuların açıklamasının yine Kuran tarafından nasıl yapıldığını inceleyeceğiz.

ALLAH TARAFINDAN KURAN'DA VERİLEN VE PEYGAMBER TARAFINDAN
İSLAM TOPLULUĞUNA ÖĞRETİLEN BİR TEFSİR ÖRNEĞİ

Burada Kuran'ın kendi kavramlarını nasıl açıkladığını ve kendini nasıl tefsir ettiğini göstereceğiz. Kuran'ın hemen başında, Bakara Suresi'nde Allah'ın Kitap'ının "Muttakiler/takva sahipleri" yani dinî konularda titiz olanlar ve yanlışlıklardan sakınanlar için rehber olduğu söylenmektedir.

“O kitap; onda asla şüphe yoktur. O, takva sahipleri için bir yol göstericidir.”
(2:2)

Yukarıdaki ayetle ilgili “Muttakiler/takva sahipleri kimlerdir?” ya da “Bu kişilerin özellikleri nelerdir?” diye bir soru sorulabilir. Bu soruların cevapları Kuran'da verilmiştir:

“Rabbinizden bir bağışlanmaya ve takva sahipleri için hazırlanmış olup genişliği gökler ve yer kadar olan cennete koşun! O takva sahipleri ki, bollukta da darlıkta da Allah için harcarlar; öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allah da güzel davranışta bulunanları sever. Yine onlar ki, bir kötülük yaptıklarında ya da kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen tövbe ederler. Zaten günahları Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki! Bir de onlar, işledikleri kötülüklerde, bile bile ısrar etmezler.” (3:133-135)

Böylece bu ayetler “Muttakilerin/takva sahiplerinin” özelliklerine ışık tutmaktadır. Benzer şekilde aynı ifadenin tefsiri Kuran'da başka bölümlerde de yapılmaktadır:

“Şüphesiz takva sahipleri, cennetlerde ve pınarlardadırlar; Rablerinin kendilerine verdiğini alanlar olarak. Çünkü onlar, bundan önce güzellikte bulunanlardı. Gece boyunca pek az uyurlardı. Seher vakitlerinde af dilerlerdi. Mallarında, muhtaç ve yoksullar için bir hak vardı.” (51:15-19)

Muttakiler/Takva sahipleri insanlarla ilişkilerinde de kutsal rehberi her zaman ön planda tutarlar ve ilahi kurallar ile uyumsuz olan kötü hareketlerden sakınırlar:

“Takva sahipleri var ya, onlara şeytan tarafından bir vesvese dokunduğunda (Allah'ın emir ve yasaklarını) hatırlayıp hemen gerçeği görürler.” (7:201)

Muttakiler/Takva sahipleri sosyal olaylarda Allah'ın Kitap'ını rehber edinmekle kalmayıp, doğa kanunlarını ve onların faydalarını da önemserler. Bu konuda muttakiler aşağıdaki ayetlerle uyarılmışlardır:

“Güneş’i bir aydınlık, Ay’ı bir nur kılan ve yılların sayısını ve hesabı bilmeniz için ona duraklar tespit eden O’dur. Allah, bunları ancak hak ile yaratmıştır. O, bilen bir topluluk için ayetleri böyle birer birer açıklamaktadır. Gerçekten, gece ile gündüzün art arda gelişinde ve Allah’ın göklerde ve yerde yarattığı şeylerde korkup sakınan bir topluluk için elbette ayetler vardır.” (10:5-6)

Yukarıdaki ayetler bize Kuran’da geçen bir kavramın Kuran’ın başka yerlerinde nasıl açıklandığını göstermektedir. Kuran’ın kendi kendisini tefsir etmesi/açıklaması ile ilgili bir diğer örnek aşağıdadır:

“Ey iman edenler! Siz de Musa’ya eziyet edenler gibi olmayın. Nihayet Allah onu, dedikleri şeyden temize çıkardı. O, Allah yanında itibarı olan birisiydi.” (33:69)

Yukarıdaki ayette bazı kişilerin Allah’ın elçisi olan Musa Peygamber’i rahatsız ettikleri anlaşılıyor. Peki bu insanlar kimdir ve Musa Peygamber’i nasıl rahatsız etmişlerdir? Kuran bu kategoriye giren insanları ve onların rahatsız etme yollarını detaylarıyla anlatıyor.

MUSA’YA KAVMİ TARAFINDAN YAPILAN EZİYETİN AYRINTILARI

Musa’nın kavmi, onları Firavun’un esaretinden kurtardığı için Musa’ya şükran duyacaklarına şöyle demeyi tercih etmişlerdir:

“Dediler ki: 'Sen bize gelmeden önce de, geldikten sonra da eziyete uğratıldık.'” (7:129)

Kendilerine gökten indirilen tüm nimetlere rağmen isyan edip Musa’ya şöyle dediler:

“Ey Musa, biz bir çeşit yemeğe katlanmayacağız...” (2:61)

Putta tapan bir kavmin yanından geçerken, onlara her zaman sadece Allah'a tapmalarını söyleyen Musa'ya dönüp şu istekte bulundular:

“Ey Musa, onların ilahları (var; onlarınki) gibi, sen de bize bir ilah yap.' O da: 'Siz gerçekten cahillik etmekte olan bir kavimsiniz' dedi.” (7:138)

Musa, kısa bir süreliğine kavminden uzaklaştığında kavmi ineğe tapmaya başlamıştı (Bakınız 20:86). Onlara şehre belli bir şekilde girmeleri gerektiği söylendiğinde bilerek saygısızlık yapmışlardı (Bakınız 2:58-59). Musa onları Allah'a inanmaya çağırduğunda Musa'ya şöyle cevap verdiler:

"Ey Musa! Biz, Allah'ı apaçık görmedikçe sana asla inanmayacağız." (2:55)

Musa'nın kavmi, ineği ilah edinmekle doğru yoldan sapmıştır. Allah, Musa aracılığı ile onlardan kendilerini bu hatalarından arındırmak için bir ineği kurban etmelerini istemiş, ancak onlar kurban etmemek için sayısız bahane üretmişlerdir (Bakınız 2:67-71).

Musa onlar için yazılmış kutsal topraklara girmelerini istediğinde, kavmi yine bahaneler üretmiş ve Musa'ya şöyle demiştir:

“...sen ve Rabbin gidin savaşın; biz burada oturacağız.” (5:24)

Musa'nın halkı onun karşısında bu tavrı ve davranışı benimseyince Musa şöyle demek zorunda kalmıştır:

“Ey kavmim! Benim, Allah'ın size gönderdiği elçisi olduğumu bildiğiniz halde niçin beni incitiyorsunuz?” (61:5)

Ve Musa Allah'tan şunu dilemiştir:

“Rabbim! Ben kendimden ve kardeşimden başkasına hâkim olamıyorum; bizimle, bu yoldan çıkmış toplumun arasını ayır.” (5:25)

İsrailoğulları hakkında anlatılan bu kıssalar sonucunda Kuran'da geçen **“Siz de Musa'ya eziyet edenler gibi olmayın.”** ifadesinin ne anlama geldiğini öğrenmekteyiz.

Kuran'ı okuyan kişi görecektir ki Kuran akıllarda hiçbir bulanıklık bırakmadan Musa'nın kavminin Musa'ya uyguladığı eziyeti anlatmaktadır. Böylece 33:69 ayetinde geçen ifade yine Kuran'ın içinde açıklanmıştır. Ne var ki, geleneksel kitaplar bu açıklamalardan tatmin olmamış, Kuran'da verilen bilgiler yerine aşağıdaki hikâyeyi açıklama olarak almışlardır. Kuran'da yer almayan bu açıklama okunurken unutulmamalıdır ki Allah, 6:104'te olduğu gibi, elçisine Kuran'ın tefsirinin yine Kuran ile yapılacağını hatırlatmıştır.

Şimdi geleneksel kitapların Kuran'dan farklı olarak ortaya koydukları açıklamalarına bakalım. Geleneksel din savunucularının büyük saygı duydukları Sahih Buhari'de geçen şu hadisi inceleyelim:

Bana İshak bin İbrahim'in anlattığına göre, Ruh bin Ubey bize Avf'tan şunu bildirmiştir, ki o da El Hasan, Muhammed ve Hilas tarafından bilgilendirilmiştir, ki onlar da Ebu Hureyre'nin rivayetine dayanmaktadırlar. Rivayete göre Allah'ın elçisi şöyle demiştir:

“Musa çekingen bir insandı ve çekingenliği yüzünden vücudunun tamamını örterdi. İsrailoğullarından bir kişi onu şöyle diyerek incitti: ‘O derisindeki bir kusur nedeniyle vücudunu örtüyor. Ya cüzzam ya da sıkrotum fitığı ya da başka bir kusuru var.’ Allah, Musa'yı onların attıkları bu iftiradan temizlemek istiyordu. Bu yüzden Musa'nın başına şöyle bir olay geldi. Bir gün Musa inzivada iken duş almak için giysilerini çıkarıp bir taşın üzerine koymuştu. Duşu bitirince elbiselerini almak için taşa yöneldi ancak taş Musa'nın giysilerini alıp oradan kaçmaya başladı. Musa asasını aldı, ‘Ey taş, giysilerimi ver!’ diyerek taşı kovalamaya başladı. Bir grup İsrailoğluna rastlayınca kadar taşı kovaladı. İsrailoğulları Musa'yı çıplak gördüler ve onun Allah'ın yarattığı en güzel varlık olduğunu anladılar. Böylece Allah, Musa'yı onların iftiralarından temizledi. Taş orada durdu, Musa giysilerini alıp giydi ve taşa asası ile vurmaya başladı. Taş hâlâ bu vuruşun bazı izlerini taşır. Üç, dört ya da beş izdir bu. İşte Allah'ın ‘Ey iman edenler! Siz de Musa'ya eziyet edenler gibi olmayın. Nihayet Allah onu, dedikleri şeyden temize çıkardı. O, Allah yanında itibarı olan birisiydi.’ ayetinde kastettiği budur.” (Sahih Buhari, 4. Cilt, 616. Hadis)

Okurlardan, Allah'ın elçisi olan Musa Peygamber'in kavminin önünde aşağılandığını iddia eden bu hadis ile Kuran'da geçen açıklamaları karşılaştırmalarını rica ediyorum. Dini konuları Kuran dışı kaynaklarla açıklamaya çalışan bu insanlar, uydurma hikâyelerini gerçek gibi sunmak için inananların Allah'ın elçisi olan Hz. Muhammed'e duydukları derin sevgi ve saygıyı istismar etmektedirler. İşin gerçeği, peygambere saygı, kim tarafından ve hangi amaçla söylendiği belli olmayan bu gibi rivayetlere inanmayı değil onları reddetmeyi

gerektirir. Kuran, bize peygamberin dinî konuları yine ve sadece Kuran’la açıklayacağını söylemesine rağmen biz peygamberimizin İslam dinini hadislerle açıkladığına nasıl inanabiliriz? Kuran’ın anlamını içtenlikle kavramaya çalışan kişiler göreceklerdir ki Kuran ayetleri kendi kendilerini açıklar ve dışarıdan gelecek hiçbir kaynağa ihtiyaç duymaz. Günümüzde Kuran tercümesi yapan birçok kişi, geleneksel görüşlerden etkilenmelerine rağmen, Kuran’ın kendi kendisini açıkladığını kabul etmektedirler. Ünlü İslam bilgini Abdullah Yusuf Ali, meşhur “Kuran Tercümesi ve Açıklaması”nın giriş bölümünün sonunda şöyle demektedir:

“Kuran’ın kendisinin en iyi açıklaması olduğu söylenir. Kuran çalışmamız sırasında bunun ne denli doğru olduğunu gördük. Kuran ayetleri dikkatli bir şekilde karşılaştırmalı okunduğunda zorlukların çoğu ortadan kalkmaktadır. Benim referanslar arasında sıraladığım gibi iyi bir dizin kullanılırsa görülecektir ki Kuran’ın bir bölümü diğerini aydınlatmaktadır.”

Kutsal Kuran, Kuran Tercümesi ve Açıklaması, A. Yusuf Ali, sayfa xi.

Bir başka ünlü Kuran çevirmeni Muhammed Esed de Kuran’ın kendisini tefsir ettiğini tercümesinin önsözünde şu şekilde anlatıyor:

“Kuran bireysel emir ve öğütler içeren bir derleme olarak görülmemelidir. O eksiksiz bir bütündür. Şöyle ki; her ayet ve her cümlenin diğer ayet ve cümlelerle yakın alakası vardır ve bütün bu ayet ve cümleler birbirlerini açıklar ve ayrıntılı kılar. Sonuç olarak, Kuran’ı anlayabilmek için Kuran’da yer alan her ifadenin başka bölümlerde nasıl geçtiğine bakmalı, Kuran’da geçen konuları sık sık yapılacak Kuran içi göndermelerle açıklamaya çalışmalı, Kuran’ın temel mantığı ve temel inançları ışığında ayetleri yorumlamalıyız. Bu kural uygulandığı takdirde göreceğiz ki Muhammed Abduh’un da dediği gibi, Kuran kendisinin en iyi açıklayıcısıdır.”

Kuran Mesajı, Muhammed Esed, sayfa vii.

Bir insan Kuran’a kutsal mesajı, yol göstericiyi anlamak için yaklaşmalıdır ve bunu yaparken aklını her türlü önyargıdan temizlemelidir. Eğer bunu yaparsa Kuran’ın mesajını anlayacaktır. Böylece o kişi görecektir ki Kuran aslında yalın, açık, kendisini açıklayan ve var olmak için hiçbir geleneğe ihtiyaç duymayan bir kitaptır.

Yanlıı İddia 5

Ahzab Suresi 21. ayette şöyle denilmektedir: “Yemin olsun, Allah elçisinde sizin için, Allah’ı ve âhiret gününü arzu edenlerle Allah’ı çok ananlara güzel bir örnek vardır.” (33:21). O halde geleneksel din kaynaklarına ve peygambere isnat edilen hikâyelere bakmalıyız.

Düzeltilme 5

Elçinin örnek teşkil ettiği konular, mesela onun dini konularda nasıl davrandığı, Kuran’da belirtilmiştir. O’nun Kuran’da anlatılan bu kişiliği örnek alınmalıdır. O’nu örnek almak için öncelikle Kuran’ı dikkatlice okumak gerekmektedir. Aslında tam da bu yüzden Allah’ın Kitap’ında, Hz. Muhammed üzerine tanık olacak kişilerin Kuran’ı derinlemesine bilen kişiler oldukları anlatılmıştır. Aşağıdaki ayet buna kanıttır:

“İnkara sapanlar, ‘Sen gönderilmiş bir elçi değilsin.’ diyorlar. De ki: ‘Benimle sizin aranızda tanık olarak Allah, bir de yanında Kitap bilgisi bulunanlar yeter.’” (13:43)

Peygamberin örneğini izlemek için sadece Allah’ın Kitap’ındaki bilgileri edinmek yeterlidir. Öyle olmasaydı Allah bu ayette tanık olmak için gerekli bilgiyi Kitap’ın bilgisi ile kısıtlamaz, onun yanına başka kitapların bilgisini de eklerdi.

Ahzab Suresi’nde geçen “güzel bir örnek” ifadesini anlayabilmek için peygamberin hayatta nasıl davrandığını ve onun hayatına yön veren prensipleri bilmemiz gerekir. Bu durum Yunus Suresi’nde şöyle açıklanmaktadır:

“Ben sadece bana vahiy olunana uyuyorum. Rabbime isyan edersem, büyük bir günün azabından korkuya düşerim.” (10:15)

Bu ayetin de gösterdiği gibi, Allah’ın elçisi olan peygamberimiz gibi davranmak, onu kendimize örnek almak için ona vahiy edilene yani Kuran’a uymalıyız. Çünkü Allah’ın elçisi de kendisine sadece Kuran’ı rehber edinmiştir. Biz de peygamberimizi kendimize örnek almak istiyorsak hayatımızı Kuran’a göre düzenlemeliyiz.

Mümtehhine Suresi’nde Allah, İbrahim Peygamber ve beraberindekilerde bizler için güzel bir örnek olduğundan bahseder:

“İbrahim ve onunla birlikte olanlarda sizin için güzel bir örnek vardır.” (60:4)

Peki peygamberimizin örneğini hadis kitaplarında bulmalıyız diyen kişiler bu ayet için ne diyecekler? Bu ayette bize öğütlenen İbrahim Peygamber’in örneğini bulmak için geleneksel kitaplara ve ona atfedilen uydurmalara mı bakmalıyız? Elbette hayır. İbrahim Peygamber’in inananlar için örnek olacak davranışlarını da Kuran’da bulmalıyız. Nitekim birçok ayet bize İbrahim Peygamber’in karakteri hakkında bilgi vermektedir (Örneğin 16:120, 6:79-81, 14:35). İnananlar işte bu ayetlerde geçen davranışları kendi hayatlarında uygulamalıdır.

Yanlış İddia 6

Peygambere Kuran dışında, ona benzer bir vahiy daha indirilmiştir. Kuran’a benzeyen bu kaynak peygamberin davranışlarını içerir ve bu kaynak hadis kitaplarında bulunur.

Düzeltilme 6

Allah, Kuran’a benzer ya da denk bir kaynak olduğunu kesin bir şekilde reddetmiştir. Aşağıdaki ayet bu gerçeği açıkça ortaya koyuyor:

“De ki: Andolsun, bu Kuran’ın bir benzerini ortaya koymak üzere insan ve cin toplulukları bir araya gelseler, birbirlerine destek de olsalar, onun benzerini ortaya getiremezler.” (17:88)

Peki Kuran bu ayette gördüğümüz gibi, kendisinin bir benzeri olmadığını söylerken, “Allah’ın elçisine Kuran’ın benzeri bir kaynak verildi” diyebilir miyiz?

Tur Suresi’nin aşağıdaki ayeti durumu daha da netleştirecektir. Tur Suresi’nde inanmayanlara şu şekilde meydan okunuyor:

“Yahut ‘Onu kendisi uydurdu!’ mu diyorlar? Hayır, onlar inanmazlar. Eğer doğru iseler onun benzeri bir ‘hadis’ (söz) getirsinler.” (52:33-34)

Allah, kendisine inanmayanlara Kuran'a benzer bir "hadis", yani "söz" getirmeleri konusunda bu ayetle meydan okuyor. Allah **"Eğer doğru sözlü iseler onun benzeri bir 'hadis' getirsinler"** diyerek hiçbir hadisin, hiçbir sözün Allah'ın Kitap'ına benzer ya da denk olamayacağını vurguluyor.

Bakara Suresi'nde de hiç kimsenin Allah'ın Kitap'ına denk ya da benzer bir şey ortaya koyamayacağı söyleniyor:

"Eğer kulumuza indirdiklerimizden herhangi bir şüpheye düşüyorsanız, haydi onun benzeri bir sure getirin, eğer iddianızda doğru iseniz Allah'tan başka şahitlerinizi de çağırın. Bunu yapamazsanız -ki elbette yapamayacaksınız- yakıtı, insanlar ve taşlar olan cehennem ateşinden sakının. Çünkü o ateş, inkârcılar için hazırlanmıştır." (2:23-24)

Yukarıdaki ayetler Kuran'a benzer ya da denk bir sözün olamayacağını açıkça gösteriyor.

KURAN EN GÜZEL HADİSTİR

Kuran'dan, daha önce de değindiğimiz gibi 69:40'ta elçinin sözü olarak bahsedilmiştir. Başka bir ayette de, Kuran, *"ahsen-ül-hadis"*, yani "en güzel hadis, en güzel söz" olarak tanımlanmıştır. Şimdi sözü geçen bu ayeti alıntılıyoruz:

"Allah, hadisin (sözün) en güzelini, birbirine benzer iç içe ikili mânalar ifade eden bir Kitap halinde indirmiştir. Rablerinden korkanların, bu Kitap'ın etkisinden tüyleri ürperir, derken hem bedenleri ve hem de gönülleri Allah'ın zikrine ısınıp yumuşar. İşte bu Kitap, Allah'ın, dilediğini kendisiyle doğru yola ilettiği hidayet rehberidir. Allah kimi de saptırırsa artık ona yol gösteren olmaz." (39:23)

Kuran kendisini en güzel hadis (söz) olarak nitelendirirken, Allah'ın elçilerinin gerekli olan hadislerini (sözlerini) de içerdiğini anlatır. (Bakınız 20:9, 51:24, 79:15)

Allah birçok ayette Kuran'dan hadis (söz) diye bahsetmektedir:

"Şimdi sen, bu hadise (söze) inanmazlarsa, belki de arkalarından kendini eritircesine üzüleceksin." (18:6)

“Bu da ilk uyarıcılar gibi bir uyarıcıdır. Yaklaşmakta olan yaklaştı. Onu Allah’tan başka açığa çıkaracak yoktur. Şimdi siz bu hadise (söze) mi şaşıyorsunuz?” (53:56-59).

“Hayır! Yıldızların yerlerine yemin ederim -ki bilerseniz, gerçekten bu, büyük bir yemindir- şüphesiz bu, onurlu bir Kuran’dır, korunmuş bir kitaptır. Onu ancak temizler kavrayabilir. Evrenlerin Rabbinden indirilmiştir. Siz bu hadisi (söz) mü küçümsüyorsunuz? Allah’ın verdiği rızka karşı şükür, onu yalanlamakla mı yerine getiriyorsunuz?” (56:75-82)

“Bu hadisi (söz) yalanlayanla beni baş başa bırak. Onları, bilmedikleri yerden yakalayacağız.” (68:44)

Allah bir yandan Kitap’ını, elçisinin sözü olarak nitelendirirken, bir yandan da bizleri en güzel hadis olan Kuran dışında bir hadisi kabul etmememiz konusunda uyarıyor. Aşağıdaki ayetler Allah’ın Kitap’ı olan Kuran’ın, elçiye verilen hadis olarak yeterli olduğunu ispatlıyor:

“Onlar artık bundan sonra hangi hadise (söze) inanacaklar.” (77:50)

“Göklerin ve yerin egemenliğine, Allah’ın yarattığı her şeye ve ecellerinin yaklaşmış olabileceğine bakmadılar mı? O halde Kuran’dan sonra hangi hadise (söze) inanacaklar?” (7:185)

“Hadis (söz) bakımından Allah’tan daha doğru kim vardır!” (4:87)

Görüldüğü gibi Allah kendi Kitap’ı dışında bir hadisi (söz) takip etmememiz konusunda bizi kesin olarak uyarmıştır. Ayetlerde de görüldüğü gibi Kuran, Allah’ın onay verdiği tek hadistir:

“İşte bunlar, Allah’ın ayetleridir; sana bunları hak olmak üzere okuyoruz. Öyleyse onlar, Allah’tan ve O'nun ayetlerinden sonra hangi hadise (söze) inanacaklar? Vay haline, her yalancı ve günahkâr kişinin! O, Allah’ın kendisine okunan ayetlerini işitir de sonra büyüklük taslayarak sanki hiç onları duymamış gibi direnir. İşte onu acı

bir azap ile müjdele! Ayetlerimizden bir şey öğrendiği zaman onlarla alay eder. Onlar için alçaltıcı bir azap vardır!” (45:6-9)

Aşağıdaki ayet göstermektedir ki Kuran uydurulmuş bir hadis ya da bir söz değildir:

“Yemin olsun ki, onların hikâyelerinde, aklını ve gönlünü çalıştıranlar için bir ibret vardır. Bu Kuran, uydurulacak bir hadis (söz) değildir; aksine o, kendisinden öncekileri tasdikleyici, her şeyi ayrıntılı kılıcıdır. İnanan bir topluluk için de bir kılavuz ve bir rahmettir.” (12:111)

Kuran böyle bir ifade kullanarak, Kuran’da yer almayan, insanlar tarafından uydurulan hadislerin varlığına da işaret etmektedir. Lokman Suresindeki ayetler bu anlamda önemlidir:

“İnsanlardan öylesi vardır ki, Allah yolundan bilgisizce saptırmak için hadis (söz) eğlencesi satın alır ve onu alay konusu edinir. İşte böylelerine rezil edici bir azap vardır. Ayetlerimiz ona okunduğunda, böbürlenerek yüzünü çevirir. Sanki onları hiç işitmemiştir, sanki kulaklarında bir ağırlık vardır. İşte böylesini, korkunç bir azapla muştula.” (31:6-7)

Ayette bahsedilen bu kişiler inananları Allah yolundan saptırmak için “*lahval hadis*” yani “söze dayalı eğlence/boş söz” kullanmaktadırlar. Yukarıdaki ayet ayrıca bu insanların Kuran’ın rehberliğini duyduklarında kibirlendiklerini ve ayetlerden yüz çevirdiklerini söylemektedir. Bu insanlarla ilgili daha detaylı bilgi Enam Suresinde verilmektedir:

“Böylece biz, her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık. (Bunlar), aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler fısıldarlar. Rabbin dileseydi onu da yapamazlardı. Artık onları uydurdukları şeylerle baş başa bırak. Ki ahirete inanmayanların gönülleri ona ısınsın, ondan hoşlansınlar ve işledikleri suçu işlemeye devam etsinler.” (6:112-113)

Ve Allah başka bir surede de şöyle buyuruyor:

“Biz senden önce hiçbir elçi ve peygamber göndermedik ki, o bir şey tasarladığında/okuduğunda, şeytan onun düşünce ve dileği içine bir şey atmış olmasın.

Ama Allah, şeytanın attığını siler, sonra kendi ayetlerini sağlamlaştırır. Allah Bilen'dir, Bilge'dir. Bu, Allah'ın; şeytanın attığını, kalplerinde hastalık olanlara, gönülleri katılaşınlara bir deneme yapması içindir. Zalimler, geri dönülmez bir ayrılık ve kopuş içindedirler.” (22:52-53)

Ayetlerin anlattığı gibi, bu aldatıcı sözleri üretenler İslam'ın düşmanlarıdır. Ne yazık ki ayette de bahsedildiği gibi insanlar bu uydurmalara yönelebilmekteler. Şeytani akıllar bu uydurmaları Allah'a isnat etmektedirler:

“O (Şeytan) size ancak kötülüğü, çirkini ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemenizi emreder.” (2:169)

Şeytanın, Allah'a ve elçisine isnat edilen aldatıcı sözlerini takip edenler kendilerini doğru yol üzerinde sanmaktadırlar. Bu insanlar Kuran'ın mesajına karşı bilgisiz ve kördürler:

“Kim Rahman'ın Zikri'ni (Kuran'ı) görmezlikten gelip ondan uzaklaşırsa biz ona bir şeytani musallat ederiz de o ona can yoldaşı olur. Bu şeytanlar onları yoldan saptırırlar. Onlarsa kendilerinin hâlâ doğru yol üzerinde olduklarını sanırlar.” (43:36-37)

Bizler bu şeytani uydurmalara karşı tetikte olmalı, Allah'ın Kitap'ında yer alan gerçek kutsal öğretilere yoğunlaşmalıyız. Yukarıda değinilen tüm ayetler göstermektedir ki Kuran'a benzer ya da denk bir şey yoktur. Yine ayetler göstermektedir ki Kuran, elçinin sözü ve Allah'ın elçisine verdiği hadistir. Ayrıca Allah insanlara Kuran'dan sonra hangi “hadis”e inacaklarını sormuş, şeytani fikirlere sahip insanların yanlış sözler uyduracağını ve bunları kutsal gerçekler olarak sunacağını bize ayetleriyle bildirmiştir. Biz inananlara düşen sadece Allah'ın Kitap'ına tutunmak ve din diye sunulan uydurmalarından uzak durmaktır.

Yanlış İddia 7

Kuran rehberlik için gereken her şeyi içermez. Dinle ilgili konularda kaynak olarak yeterli değildir.

Düzeltilme 7

Şimdi ayetlere bakarak Allah'ın, Kuran'ı kullarına rehberlik için yeterli bir kaynak olarak yaratıp yaratmadığını inceleyelim.

KURAN KUTSAL REHBER OLARAK GEREKEN HER ŞEYİ İÇERİR

“Sana bu Kitap'ı indirdik ki her şey için ayrıntılı bir açıklayıcı, bir kılavuz, bir rahmet, Müslümanlar'a da bir müjde olsun.” (16:89)

“Yemin olsun ki, resullerin hikâyelerinde, aklını ve gönlünü çalıştıranlar için bir ibret vardır. Bu, uydurulacak bir hadis (söz) değildir; aksine o, kendisinden öncekileri tasdikleyici, her şeyi ayrıntılı kılıcıdır. İnanan bir topluluk için de bir kılavuz ve bir rahmettir.” (12:111)

KURAN TAM BİR HAYAT KILAVUZU İÇERİR

“Rabbinin sözü, doğruluk ve adaletle tamamlanmıştır. O'nun sözlerini değiştirecek kimse yoktur. O, İşiten'dir, Bilen'dir.” (6:115)

“...Biz Kitap'ta hiçbir şeyi noksan bırakmadık...” (6:38)

“Eğer yeryüzündeki ağaçlar kalem olsa, deniz de arkasında yedi deniz daha katılarak yardımcı olsa, Allah'ın kelimeleri tükenmez. Allah Üstün'dür, Bilge'dir.” (31:27)

KURAN EKSİK BİR KİTAP DEĞİLDİR

“Allah size Kitap'ı ayrıntılı kılınmış bir halde indirmişken, Allah'ın dışında bir hüküm koyucu mu arayayım?” (6:114)

“Yemin olsun ki, biz onlara, ilme uygun biçimde, ayrıntılı kıldığımız bir Kitap getirdik. İnanan bir topluluk için bir kılavuz, bir rahmettir o.” (7:52)

“Bilgi ile donanmış bir toplum için ayetleri, Arapça bir Kuran halinde ayrıntılı kılınmış bir Kitap’tır bu.” (41:3)

“Biz, öğüt alacak bir kavim için ayetleri ayrıntılı olarak açıkladık.” (6:126)

“İşte iyi düşünecek kavimler için ayetlerimizi böyle açıklıyoruz.” (10:24)

“İşte biz ayetlerimizi, aklını kullanacak bir kavim için böylece açıklıyoruz.” (30:28)

“Bu Kuran Allah’tan başkası tarafından uydurulmuş bir şey değildir. Ancak kendinden öncekini doğrulayan ve o Kitap’ı açıklayandır. Onda şüphe yoktur, o âlemlerin Rabbindedir.” (10:37)

KURAN AÇIK VE YALIN BİR KİTAPTIR; ANLAM AÇISINDAN MUĞLAK DEĞİLDİR

“Elif. Lâm. Râ. Bu, Bilge ve her şeyden haberdar olan tarafından ayetleri sağlaştırılmış, sonra da açıklanmış bir Kitap’tır.” (11:1)

“Hâ, Mîm! Apaçık Kitap’a andolsun ki, Biz, anlayıp düşünmeniz için onu Arapça bir Kuran kıldık.” (43:1-3)

“Hâ. Mîm. Apaçık olan Kitap'a andolsun ki.” (44:1-2)

“Eğer düşünüp anlıyorsanız, ayetlerimizi size açıklamış bulunuyoruz.” (3:118)

“Andolsun biz Kuran’ı öğüt alınsın diye kolaylaştırdık. Öğüt alan yok mu?” (54:17)

KURAN İNANANLAR İÇİN YETERLİDİR

“Karşılarında okunup duran bir Kitap’ı sana indirmiş olmamız onlara yetmiyor mu? Bunda, inanan bir toplum için elbette ki bir rahmet ve bir öğüt vardır.” (29:51)

Tüm bu ayetler kesin olarak göstermektedir ki, Allah'ın Kitap'ı tamdır, kutsal rehber olarak yeterlidir, dini ilgilendiren konuları açıklar, anlamı açıktır, inananlar için yeterlidir ve tüm zamanlar içindir.

KURAN TÜM ZAMANLAR İÇİN İNDİRİLMİŞTİR

Allah'ın Kuran'da verdiği kutsal rehberlik kalıcıdır, tüm zamanlar içindir. Ancak ayrıntısı verilmeyen konularda, Kuran'daki değişmez kanunlar göz önünde bulundurularak düzenlemelere gitmek gerekebilir. İnsanların koyduğu bu kanunlar, Kuran'da getirilen kanunlar gibi değildir. Zamanın ve mekânın gerektirdiği şartlara göre değişim gösterebilir. Kuran'ın hükümleri ise zaman ve mekâna göre değişmez:

“Rabbinin sözü, doğruluk ve adaletle tamamlanmıştır. O'nun sözlerini değiştirecek kimse yoktur. O işitendir, bilendir.” (6:115)

Yanlış İddia 8

Haşr Suresi'nde şöyle buyurulmaktadır: “Elçi size ne veriyse onu alın, sizi neden alıkoyduysa ondan da sakının.” O halde geleneklerin ve hadis külliyatının bize öğretti olarak verdiklerini kabul etmeli, bizden yasakladıklarından kaçınmalıyız. Ayrıca Nisa Suresi 65. ayette belirtildiği gibi insanlar Allah'ın elçisini aralarındaki anlaşmazlıklarda hakem kabul etmedikçe ve onun kararlarına içten bir şekilde uymadıkça inanmış sayılmayacaklardır. Bu ayet de geleneksel kitapların ve hadis kitaplarının önemini vurguluyor.

Düzeltilme 8

İlk olarak şu bilinmelidir ki, geleneksel din savunucularının sık sık başvurdukları Haşr Suresi'ndeki ayetin bu parçası içeriğinden koparılarak verilmektedir. İçeriği anlamak için Haşr Suresi'ndeki o ayetlere bakalım:

“Allah'ın o ülkelerin halklarından elçisine ganimet bıraktığı şeyler Allah'ın ve elçisininindir. Yani akrabalara, yetimlere, yoksullara ve yolda kalmışlara verilmelidir ki

zenginlerinizin arasında tekelleşmesin. Elçinin size verdiğini alın; ancak onun size vermediğinden uzak durun. Allah'ı dinleyin. Allah'ın cezalandırması çetindir. Sözü edilen o mallar, göçmen yoksullar içindir. Onlar ki, yurtlarından çıkarılıp mallarından yoksun bırakılmışlardır; Allah'tan bir lütuf ve bir hoşnutluk peşindedirler; Allah'a ve elçisine yardım ederler. İşte onlardır, özü-sözü doğru olanlar.” (59:7-8)

Yukarıdaki ayet açıkça ortaya koymaktadır ki “**Elçi size ne verdiyse onu alın, sizi neden alıkoyduysa ondan da sakının**” ifadesi peygamberin insanlar arasında yaydığı öğretileriyle ilgili değil, ganimetlerin ihtiyaç sahiplerine dağıtımıyla ilgilidir. Dahası, burada geçen ve genel bağlamından kopartılan ifade peygamberin insanlar arasında yaydığı öğretilere işaret etseydi dahi, bu ifadeden hadisleri anlamak mümkün olmazdı. Kuran, peygamberin insanlar arasında yaydığı öğretilerin neler olduğu ve peygamberin insanları nelerden alıkoyduğu konusunda gayet nettir. Peygamber, insanlara kutsal öğreti olarak sadece Kuran'ı yaymaktadır. Bu görüş aşağıdaki ayetlerle de desteklenmektedir:

“Biz onların neler söylediklerini çok iyi biliyoruz. Sen onların üzerinde bir zorba değilsin. O halde, benim tehdidimden korkanlara Kuran'la öğüt ver.” (50:45)

“Allah size Kitap'ı ayrıntılı kılınmış bir halde indirmişken, Allah'ın dışında bir hüküm koyucu mu arayayım?” (6:114)

“Bu Kuran bana vahiy olundu ki, onunla sizi ve ulaştığı herkesi uyarayım.” (6:19)

“Bu bizim indirdiğimiz bir Kitap'tır. Kutsal ve bereketli. Artık O'na uyun ve sakının ki size merhamet edilsin.” (6:155)

Peygamber bize kutsal öğreti olarak Kuran'ı verirken, Allah'ın Kitap'ından başka rehber edinmememiz hususunda bizi uyarmıştır:

“De ki, ‘Doğru sözlü iseniz, Allah katından bu ikisinden (Kuran ve Tevrat'tan) daha iyi yol gösteren bir kitap getirin, ben ona uyarayım.’” (28:49)

“Bir Kitap’tır bu; sana indirildi, onunla uyarıda bulunasın diye ve inananlar için bir öğüt ve düşündürme olarak... O halde, bundan dolayı göğsünde bir sıkıntı olmasın. Rabbinizden size indirilene uyun; O'nun berisinden birtakım velilerin ardına düşmeyin. Siz ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!” (7:2-3)

“Oysa biz onlara ders alacakları kitaplar vermemiştik ve kendilerine senden önce bir uyarıcı göndermemiştik.” (34:44)

Tüm bu ayetler şu gerçekleri ortaya çıkarmıştır: İlk olarak, Haşr Suresi 7. ayette kullanılan ifade bağlamından koparılarak kullanılmıştır. Ganimetlerin paylaşılması ile ilgili olan bu ifade peygamberin yaydığı öğretilerle ilgili gibi gösterilmiştir. İkinci olarak, bu ayetin peygamberin genel öğretileri ile ilgili olduğunu varsaysak da, Kuran peygamberin insanlara hangi kutsal öğretileri verdiği ve onları hangilerinden alıkoyduğu konusunda açıktır. Allah, elçisinden, inananlara sadece Kuran ile öğüt vermesini istemektedir:

Şimdi, Nisa Suresi’ndeki ayete bakalım:

“Hayır, Rabbine yemin olsun ki iş, onların sandığı gibi değil. Onlar, aralarında çıkan karmaşık işlerde seni hakem yapıp verdiğin hükümle ilgili olarak, içlerinde hiçbir burukluk duymadan tam bir teslimiyete ulaşmadıkça iman etmiş olamazlar.” (4:65)

Bu ayette insanların anlaşmazlıklarında elçiyi aralarında hakem yapmaları ve onun kararlarına tam olarak uymaları gerektiği söylenmekte. Peki elçi insanlar arasında nasıl hakemlik yapacaktır? Kendi kişisel fikri doğrultusunda mı karar verecektir? Kuran bize bu sorunun cevabını da vermektedir:

“Sen de aralarında, Allah’ın indirdiğiyle hükmet. Onların keyiflerine uyma. Dikkat et de Allah’ın sana indirdiğinin bir kısmından seni uzaklaştırıp fitneye düşürmesinler. Eğer yüz çevirirlerse bil ki, Allah onları bazı günahları yüzünden belaya çarptırmak istiyor. Zaten insanların birçoğları doğru yoldan iyice sapmış bulunuyorlar.” (5:49)

Elçi insanlar arasında hakemlik görevini yürütüyordu. Ancak, yukarıdaki ayetin de işaret ettiği gibi, bunu yaparken kişisel değer yargılarına ve fikirlerine göre değil Kuran'a göre hüküm veriyordu.

Nahl Suresi'ndeki 64. ayet bu konuyu daha da aydınlatmaktadır:

“Bu Kitap'ı sana yalnız şunun için indirdik: Hakkında ayrılığa düştükleri şeyi onlara iyice açıklayasın ve Kitap, iman eden bir topluluk için kılavuz ve rahmet olsun.” (16:64)

Sonuç olarak, tüm bu ayetlerin gösterdiği gibi peygamber insanlar arasında hüküm verirken Allah'ın Kitap'mı kullanmıştır ve insanlar arasındaki anlaşmazlıklar, başka bir kaynak ya da fikir ile değil, Kuran ile çözülmüştür.

Yanlı İddia 9

Vahiy iki türdür. Birincisi “vahy-i metluv” yani Kuran'da yer alan ve inananlara okunan vahiydir. İkinci tip vahiy ise “vahy-i gayri metluv”dur ki bu tip vahiy Kuran'da yer almaz. Bu ikinci tip vahiy, gelenek ve hadis kitaplarında bulabiliriz.

Düzelme 9

Daha önce gösterdiğimiz kanıtlar ortaya koymuştur ki Allah'ın Hz. Muhammed'e gönderdiği tek vahiy Kuran'dır. Kuran, vahiy olan tek kaynaktır ve inananlara okunmuştur. Aşağıdaki ayetler, vahyin inananlara okunan ve okunmayan olmak üzere iki tür olduğu iddiasını çürütmektedir.

Rad Suresi'nde Allah'ın elçi göndermekteki amacının, elçinin kendisine indirileni inananlara okuması olduğunu görüyoruz. Bu ayet gösteriyor ki vahiy sadece okunmak içindir.

“Böylece seni, kendilerinden önce nice ümmetlerin gelip geçtiği bir ümmete gönderdik ki, sana vahiy ettiğimizi onlara okuyasın. Onlar Rahman'ı inkâr ediyorlar. De ki: O benim Rabbimdir. O'ndan başka tanrı yoktur. O'na güvendim ve dönüş sadece O'nadır.” (13:30)

Bu ayette geçen “**sana vahiy ettiğimizi onlara okuyasın**” ifadesi açıkça ortaya koymaktadır ki vahyin tek türü “*vahy-i metluv*”dur, yani okunan vahiydir.

Fatır Suresi’nde vahyin Allah’ın Kitap’ında sunulduğu ve kesin gerçeği içerdiği belirtiliyor:

“Kitap'tan sana vahiy ettiğimiz, kendinden öncekini doğrulayıcı olarak gelen gerçektir. Allah, kullarından tam haberdardır, onları iyice görmektedir.” (35:31)

Aşağıdaki ayetin de işaret ettiği gibi, elçinin görevi kendisine vahiy edileni insanlara okumaktır:

“Rabbinin Kitabı'ndan sana vahiy edileni oku. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O'ndan başka bir sığınak da bulamazsın.” (18:27)

Ve elçi, Allah’ın Kitap’ında bulunan vahiy ile insanları uyarmıştır:

“Bu Kuran bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı herkesi uyarmam için vahiy olundu.” (6:19)

“De ki: ‘Ben sizi ancak vahiyle uyarıyorum.’ Ama sağırlar, uyarıldıklarında çağırıyorlar ki!” (21:45)

Kuran ayetlerinin açıkça ortaya koyduğu gibi vahiy sadece okunan türdedir. Peygambere okunan ve okunmayan olmak üzere iki çeşit vahyin geldiği iddiası Kuran tarafından onaylanmaz. Hüküm de, rehberlik de, öğüt de sadece o Kitap’tadır:

“Allah size Kitap'ı ayrıntılı kılınmış bir halde indirmişken, Allah’ın dışında bir hüküm koyucu mu arayayım?” (6:114)

“Yemin olsun ki, biz onlara, ilme uygun biçimde, ayrıntılı kıldığımız bir Kitap getirdik. İnanan bir topluluk için bir kılavuz, bir rahmettir o.” (7:52)

**“Andolsun biz Kuran'ı öğüt alınsın diye kolaylaştırdık. Öğüt alan yok mu?”
(54:17)**

“Karşılarında okunup duran bir Kitap'ı sana indirmiş olmamız onlara yetmiyor mu? Bunda, inanan bir toplum için elbette ki bir rahmet ve bir öğüt vardır.” (29:51)

Yanlış İddia 10

Kuran'ı anlamak için “esbab-ı nüzul”u (ayetin iniş sebebini) bilmeliyiz. Çünkü bir ayetin neden ve nasıl bir tarihsel arka plan ile vahiy edildiği konusunda bilgilenmeden Kuran'ı anlayamayız.

Düzeltilme 10

Kuran, uyarıları ve emirleri sadece belli bir zaman ve mekâna hitap eden bir kitap değildir. Kuran her dönemde uygulanması gereken değişmez prensipler verir. Kuran'ın açıklanması için belli bir dönemle ilgili tarihsel rivayetlere ihtiyaç olduğunu iddia etmek, Kuran'ı belli bir döneme hapsetmek ve onu varsayımlara bağlamaktır. Oysa Allah, Kuran'ı **“herkes için bir öğüt” (81:27)** ve **“insanlara kılavuz” (2:185)** olarak niteleyerek bu görüşe karşı çıkmaktadır. Kuran, ayetlerin de gösterdiği gibi tüm insanlar için, her yerde ve zamanda toplumun inşası veya yeniden inşası için gerekli kutsal prensipleri sunar. İnsanlığın olduğu her yerde, Kuran'ın kutsal değerleri geçerlidir. Bu değerler kalıcı, sürekli ve değişmezdir. Zamanın ve mekânın şartlarına göre değişiklik göstermez. Kuran'ın bu değişmez hükümleri geçmişte ne kadar uygulanabilirse şimdi de o kadar uygulanabilir. Kuran'da anlatılanlar, hatta geçmiş kavimler ve elçiler hakkında anlatılanlar bile, tarihi hikâyeler olarak sunulmamaktadır. Bu tarihsel anlatılar bize bazı prensipleri öğretir. Bize düşen görev tüm Kuran'ı bir rehber ve içinde yaşadığımız zaman için bir ışık olarak düşünmek, günümüz sorunlarının çözümlerini bu kutsal uyarı ve emirlerde aramaktır. Geçmişte yaşandığı iddia edilen tarihsel rivayetleri araştırmaya çalışıp, Allah'ın Kitap'ını bu rivayetlere tabi kılmak büyük bir hatadır.

Yusuf Suresi'nde bu konu hakkında bir hatırlatma yapılmaktadır:

“Yemin olsun ki, onların hikâyelerinde, aklını ve gönlünü çalıştıranlar için bir ibret vardır. Bu Kuran, uydurulacak bir hadis (söz) değildir; aksine o, kendisinden öncekileri tasdikleyici, her şeyi ayrıntılı kılıcıdır. İnanan bir topluluk için de bir kılavuz ve bir rahmettir.” (12:111)

Hud Suresi’nde de benzer bir hatırlatma vardır:

“Elçilerin haberlerinden, kendisiyle kalbini destekleyip sağlamlaştıracağımız her şeyi sana anlatıyoruz. Bunun içinde sana gerçek gelmiştir. Bunda, inananlar için bir öğüt ve hatırlatma da vardır.” (11:120)

Görüldüğü gibi, Kuran’da geçmiş nesiller ve elçiler hakkında verilen tüm örnekler, tarihsel hikâye oldukları için değil, insanlara kutsal rehber oldukları ve ahlaki dersler verdikleri için indirilmiştir. Allah, bir yandan Kitap’ının tüm zamanlar için bir rehber olduğunu ve her dönemde uygulanabilir olduğunu belirtirken, bir yandan da bazı insanların Kuran’ı belli bir zamanla kısıtlı göreceklarını ve onun günümüzde anlaşılamayacağını iddia edeceklerini söylemektedir:

“Hiç kuşkusuz Allah, onların sakladıklarını da açığa vurduklarını da biliyor. Hiç kuşkusuz, O, büyüklük taslayanları sevmiyor. Onlara, ‘Rabbiniz ne indirdi’ dendiğinde şöyle dediler: ‘Öncekilerin masallarını.’” (16:23-24)

Bir diğer ayette de Allah şöyle buyuruyor:

“Şunların hiçbirine itâat etme: yemin edip duran, aşağılık, kötöleyen, söz götürüp getiren. Hayrı engelleyen, saldırgan, günahkâr. Kaba ve kötülükle damgalı. Mal ve oğullar sahibi olmuş diye... Ayetlerimiz ona okunduğunda şöyle der: ‘Daha öncekilerin masalları!’” (68:10-15)

Yukarıdaki ayette açıkça görmekteyiz ki Allah’ın Kitap’ını belli bir dönemle kısıtlamak inanmayanların yaptığı bir eylemdir. Dahası, *esbab-ı nüzul* -yani vahyin iniş nedeni ve ayetlerin indirilmesiyle ilişkilendirilen tarihsel arka plan- bilinmeden Kuran’ın anlaşılamayacağını iddia edenler, bizi şu konuda bilgilendirmelidirler: Allah’ın Kitap’ını bağımlı kıldıkları külliyat, Kuran’ın her ayeti hakkında tarihsel koşulları içeriyor mu? Bu

konuda tek bir tutarlı bilgi seti mevcut mu? İslam dünyası bu konuda hatasız, çelişkisiz bir kaynağa mı sahip yoksa her mezhebin kendine ait bir *esbab-ı nüzul*'u mu var? Kuşkusuz, Allah'ın tutarsızlıklardan uzak, anlamı açık olan, her dönem uygulanabilen Kitap'ını; eksik, kendi içinde ve bilimin verileriyle çelişkili, bir kısmının belli mezheplerce reddedilip, bir kısmının kabul edildiği, Kuran'ın vahyi sürerken doğmamış insanlar tarafından zanna dayanarak ve sapkınca toplanmış bir kaynağa bağımlı kılamayız. Kuran, yorumlanması için birbirleriyle çelişen ve mantığa aykırı olan bu rivayetlere ihtiyaç duymamaktadır. Kuran'ın dediği gibi, “zan” hiçbir zaman “kesin gerçek”e eşit olamaz:

“Yeryüzünde olanların çoğunluğuna uyacak olursan, seni Allah'ın yolundan şaşırtıp saptırırlar. Onlar ancak zanna uyarlar ve onlar ancak yalan söylerler.” (6:116)

Yanlış İddia 11

Kuran, bazı ayetlerinde elçinin, Kitap'ın ve “hikmet”in (yani bilgeliğin) bilgisini vermekle görevli olduğunu belirtir. Kitap ile Kuran kastedilirken, hikmet ile Kuran dışında, okunmayan, peygambere verilmiş ve gelenek kitaplarında bulunan gizli bir vahiy kastedilir.

Düzeltilme 11

Daha önce de belirttiğimiz gibi, Kuran bir kavram verdiği zaman onu havada bırakmaz, açıklar. Bazı Kuran ayetlerinde Allah'ın elçisinin, Kitap'ın ve hikmetin bilgisini vermekle görevli olduğu söylenir. İşte bu noktada, Kuran bizlere Kitap'ın ve hikmetin ne olduğunu açıklamaktadır:

“Rabbimiz! İçlerinden onlara, senin ayetlerini okuyacak, kendilerine Kitap'ı ve hikmeti öğretecek, onları temizleyip arındıracak bir elçi gönder. Sen, evet sen, Yücesin, Bilgesin.” (2:129)

“Yemin olsun ki, Allah müminlere lütufta bulunup onları minnettar bırakmıştır: Kendi içlerinde onlara öyle bir elçi gönderdi ki, onlara Allah'ın ayetlerini okuyor, onları temizleyip arındırıyor, onlara Kitap'ı ve hikmeti öğretiyor. Oysaki onlar, bundan önce açık bir sapıklığın tam içindeydiler.” (3:164)

Yukarıdaki ayetlerde ve birçok benzerlerinde elçinin Kitap'ı ve bilgeliği vermekle görevli olduğu söyleniyor. Kitap ile kastedilenin Kuran olduğunu aşağıdaki ayetler göstermektedir:

“Elif. Lâm. Mîm. İşte sana o Kitap! Kuşku yok onda. Bir kılavuzdur o, sakınanlar için.” (2:1-2)

“Rabbinin Kitabı'ndan sana vahiy edileni oku. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O'ndan başka bir sığınak da bulamazsın.” (18:27)

Ancak gelenekselciler, hikmet yani bilgelik ile kastedilenin Kitap dışında bir kaynak olduğunu ve bu kaynağın elçiye indirilen başka tür bir vahiy olduğunu iddia etmektedirler. Onlara göre hikmet olarak tanımlanan, okunmayan, bu gizli vahiy Kuran'da yer almaz. Bu kişilerin iddiasına göre hikmet olarak tanımlanan vahiy ancak onların mezhepleri tarafından onaylanmış geleneksel kaynaklarda yer alır.

Ne var ki geleneksel kaynakları hikmet yani bilgelik olarak tanımlamak çok hatalıdır. Zira, aşağıda da şahit olacağımız gibi Kuran kendisinden hikmet olarak bahsetmektedir. Kuran'daki kutsal değerleri sıraladıktan sonra Allah şöyle buyurmaktadır:

“İşte bunlar, Rabbinin sana vahiy ettiği hikmetlerdir. Allah ile birlikte başka ilah edinme; sonra kınanmış ve uzaklaştırılmış olarak cehenneme atılırsın.” (17:39)

Bu ayet Kuran'ın kendisinin hikmet olduğunu göstermektedir. Hikmet, yani bilgelik, Allah'ın Kitap'ının niteliklerinden birisidir. Kamer Suresi'nde bu gerçek tekrar edilmiştir:

“Andolsun onlara, kötülüklerini engelleyecek nice önemli haberler gelmiştir. Bu, büyük bir hikmettir. Fakat uyarılar yarar sağlamıyor.” (54:4-5)

Son olarak, hikmetin Kuran dışında, okunmayan bir vahye karşılık geldiğini iddia edenlerin yanıldıklarını aşağıdaki ayet de göstermektedir. Ayet, hikmetin okunan bir vahiy olduğunu anlatıyor. Ayette peygamberin eşlerine şu hatırlatma yapılıyor:

“Evlerinizde Allah'ın ayetlerinden ve hikmetten okunanları hatırlayın. Kuşkusuz, Allah Latîf'tir, Haberdar'dır.” (33:34)

Yukarıdaki ayet açıkça ortaya koymaktadır ki, hikmet de okunmaktadır, dolayısı ile bu ayet hikmetin okunmayan bir vahiy türü olduğu iddiasını geçersiz kılmaktadır.

Daha önce gördüğümüz gibi Kuran, hikmetin Kuran dışında bir vahiy olmadığını, ancak Kuran'ın niteliklerinden birisi olduğunu ortaya koymaktadır. Allah tüm elçilerine “Kitap”ı, yani toplum için gerekli olan yasa ve emirleri, vermiştir. Bunun yanında Allah insanlara o yasaların ardındaki bilgeliği ve gerekçeyi de vermiştir. Böylece bizi, o kutsal yasayı toplumumuzda uygulamakla elde edeceğimiz faydaları düşünmeye çağırmıştır.

Bu konuda bir örnek verelim. Örneğin, Kuran bir ayetinde inanan kadınlara iffetli giyinmelerini öğütledikten sonra bu yasanın arkasındaki bilgeliği -yani hikmeti- şöyle açıklıyor:

“Bu (giyim tarzı), onların tanınmaları ve incitilmemeleri için çok daha uygun bir yoldur. Allah Bağışlayan’dır, Esirgeyen’dir.” (33:59)

Birçok ayet Kuran’dan bilgeliklerle -hikmetlerle- dolu kitap olarak bahseder. Aşağıdaki iki ayet gibi:

“Yâ. Sîn. Yemin olsun o hikmetlerle (bilgeliklerle) dolu Kuran'a ki, hiç kuşkusuz, sen, gönderilen elçilerdensin.” (36:1-3)

“Elif. Lâm. Mîm. İşte sana, o hikmetlerle (bilgeliklerle) dolu Kitap'ın ayetleri. İyilik ve güzellik sergileyenlere bir merhamet ve bir kılavuz olarak.” (31:1-3)

Ayetlerin de gösterdiği gibi, hikmet Kuran'ın dışında, okunmayan bir vahiy türü değildir. Tersine hikmet, Allah'ın Kitap'ının bir ismidir ve kutsal yasaların arkasındaki akıl ve mantığa karşılık gelir. Hikmet kavramı ile kastedilenin mezheplerin geleneksel kitapları olduğunu iddia edenlere şu sorulmalıdır: Allah, Kuran boyunca Davut Peygamber'e (2:215), İsa Peygamber'e (3:48), İbrahim Peygamber'in takipçilerine (4:54) ve Lokman Peygamber'e de (31:12) hikmet verdiğini söylemektedir. Eğer Allah gerçekten de hikmet ile geleneksel mezhep kitaplarını kastediyorsa, bu peygamberlere de geleneksel mezhep kitapları mı verilmiştir?

Yanlı İddia 12

Din ile ilgili konularda “akıl”a yer yoktur. Kutsal mesajı ya da atalarımızın yorumlarını akıl ile anlama teşebbüsünde bulunmamalıyız. Bize düşen onların bizi yönlendirdikleri şeye mütevazı bir şekilde boyun eğmektir. Aklın, Kuran ile ilgili konuları anlamakta kullanılması yasaklanmıştır. Bu yasağa uyararak, atalarımızın bize dinen doğru olarak sunduklarını takip etmeli ve aklımızı devreye sokmamalıyız.

Düzeltilme 12

Allah’ın mesajını kavramada, aklın önemsiz olduğunu iddia etmek büyük bir hatadır. Kuran birçok ayetinde insan aklına atıfta bulunmuştur. Kuran’da, kutsal mesajı anlamak için düşünme yeteneklerini kullanmayan insanlar kınanırlar:

“Çünkü hareket eden varlıkların (yaratıkların) Allah katında en kötüsü, akıllarını işletmeyen sağır-dilsizlerdir.” (8:22)

Bu durum insanın aklını kullanmadığı zaman düşeceği durumu açıkça betimlemektedir. Böyle bir insan, Kuran’a göre, sadece bu dünyada değersiz ve bayağı bir hayat yaşamakla kalmaz, ahiretini de mahveder:

“Andolsun, biz cinler ve insanlardan birçoğunu cehenneme mahkûm ettik. Onların kalpleri vardır, onlarla kavramazlar; gözleri vardır, onlarla görmezler; kulakları vardır, onlarla işitmezler. İşte onlar hayvanlar gibidir; hatta daha da şaşkındırlar. İşte asıl gafiller onlardır.” (7:179)

Furkan Suresi ise Kuran’ın mesajına karşı aldırıışsız kalanları şu şekilde nitelendirmiştir:

“Yoksa sen bunların çoğunun işittiklerini, akıl ettiklerini mi sanıyorsun? Onlar hayvanlar gibidirler, hatta yolca, hayvanlardan da şaşkındırlar.” (25:44)

Kutsal mesajın, akılcı bir şekilde analiz edilmesinin önemi aşağıdaki ayettekinden daha net vurgulanamazdı. Ayette cehennem halkı, dünyada iken “akıl”a sahip olduklarını ama

onu hayırlı bir amaç için kullanmadıklarını, bu yüzden şimdi cehennemde bulduklarını itiraf ediyorlar:

“Ve: ‘Şayet kulak vermiş veya aklımızı kullanmış olsaydık, (şimdi) şu alevli cehennemin mahkûmları arasında olmazdık!’ diye ilave ederler.” (67:10)

Yasin Suresi’nde, yine bu kişilere akıllarını kullanma görevlerini yerine getirmedikleri hatırlatılır:

“Yemin olsun, şeytan, içinizden birçok nesli saptırmıştı. Aklınızı hiç işletmiyor muydunuz? Alın size, tehdit edildiğiniz cehennem!” (36:62-63)

O halde, ayetlerin de gösterdiği gibi Kuran akla düşman değildir ve onu insanların ruhsal gelişiminde bir engel olarak görmez. Tersine, Allah, insanları akıllarını kullanarak Kuran üzerine derin derin düşünmeye teşvik etmiştir. Nitekim, Kuran akla dikkat çeken ayetlerle doludur. Örneğin:

“Kuran’ı, iyice okuyup düşünmüyorlar mı? Eğer o, Allah’tan başka birinin katından gelseydi, elbette ki onun içinde birçok çelişki bulacaklardı.” (4:82)

“Onlar bu sözü hiç düşünmediler mi?” (23:68)

“Sana bu mübarek Kitap’ı, ayetlerini düşünsünler ve akli olanlar öğüt alsınlar diye indirdik.” (38:29)

“Yine de düşünmeyecek misiniz?” (6:50)

“Derin derin düşünen bir topluluk için ayetleri böyle ayrıntılı olarak veriyoruz.” (10:24)

“Yemin olsun, size bir Kitap gönderdik ki, öğüt ve uyarınız ondadır. Hâlâ aklınızı çalıştırmayacak mısınız?” (21:10)

“Eğer düşünüp anlıyorsanız, ayetlerimizi size açıklamış bulunuyoruz.” (3:118)

“İşte bunlardır, Allah’ın kendilerine lanet edip kulaklarını sağır, gözlerini de kör ettiği kimseler... Peki bunlar, Kuran’ın anlamını inceden inceye düşünmüyorlar mı? Yoksa kalpleri kilitli mi?” (47:23-24)

Kuran, defalarca kez akıl ve anlayışa atıfta bulunur. Birçok ayet göstermektedir ki Kuran insan hayatında akla önemli bir yer verir. Allah’ın elçisi de insanlardan kendisine körü körüne itaat etmelerini istememiştir. Onun yerine onları düşünmeye ve kafa yormaya çağırmıştır. Aşağıdaki ayetler ve diğer birçok ayet Kuran’ın düşünmeyi teşvik ettiğini gösteriyor:

“Size bir tek öğüt vereceğim: Allah için ikişer ikişer ve teker teker ayağa kalkın, sonra da düşünün!” (34:46)

Allah insanlardan düşünmelerini ve anlama yeteneklerini kullanmalarını bekliyor. Eğer insan bunu yaparsa doğru yolu bulacaktır. Dosdoğru yol ancak aklın ve Allah’ın Kitap’ındaki vahyin ortak yardımı ile keşfedilir ve takip edilir. Bu rehberlik kaynakları birbirinin tamamlayıcısıdır. Eğer olması gereken yerlerinde tutulurlarsa aralarında bir çelişki olmaz. Bu yüzden Allah’ın elçisine Kuran’da şu söylettirilmiştir:

“De ki, ‘Benim yolum şudur: Basiret (akıl) ile kavranabilen açık bir delille Allah’a çağırırım, aynı şekilde beni izleyenler de... Allah Yücedir, ben ortak koşan birisi değilim.’” (12:108)

Kuran bir yandan aklın ve kavrama yeteneğinin önemini vurgularken, bir yandan da insanların dinî konularda bir kutsal rehberle sahip olmamaları durumunda atalarını körü körüne takip edeceklerini belirtiyor. İnsanlar genellikle ebeveynlerinden ve atalarından aldıkları bilgilere inanmayı sürdürüyorlar. Bu bilgileri akıllarını kullanarak analiz etmiyorlar, eleştirel bir değerlendirmeden geçirmiyorlar. Birçok insan “Nasıl olur da büyüklerimiz ve sevdiğimiz hatalı olabilir?” diye düşünerek atalarının inançlarını tamamen doğru kabul etmektedir. Yine bu kişiler, ebeveynleri ve sözü geçen kişiler tarafından dinî inanç ile ilgili soru sormamaya teşvik edilmiştir. Ebeveynler ve sözü geçen kişiler kendilerinin inandıkları ancak hiçbir kanıtı dayandırmayan öğretileri körü körüne takip etmeleri konusunda yeni nesillere telkinde bulunmaktadırlar. Miras alınan bu inançlar, çoğu zaman Allah’ın mesajını

kabul etmenin önünde bir engeldir, çünkü ataların inançları çoğunlukla Allah'ın mesajı ile çelişmektedir. Allah'ın doğru ve gerçek olarak sunduğu kendilerine açıklanınca insanların verdikleri tepki şu şekilde olmaktadır: İnsanlar atalarının, Allah'ın doğru ve gerçek olarak sunduğundan başka bir şeye inandıklarını görürler ancak çoğu zaman atalarının inançlarına tutunmayı sürdürürler. Bu insanlara Kuran'ı takip etmeleri söylendiğinde mazeretleri aynı olmaktadır. Geleneğin gücü onları doğruyu aramaktan alıkoyar. Onlar doğdukları anda üyesi oldukları mezheplerini ya da tarikatlarını körü körüne takip etmeyi, rehberlik için Kuran'a danışmaya tercih ederler. Oysa Kuran'ın bu konudaki tavrı son derece nettir. "Geleneksel olmak" çoğu zaman beraberinde "doğru olma"yı getirmez.

"Onlara, 'Allah'ın indirdiğine uyun!' dendiğinde, 'Hayır! Biz, atalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye uyarız.' derler. Peki, ataları bir şeye akıl erdiremiyor, doğruya ve güzele ulaşamıyor idiysele!" (2:170)

Ataların inançlarının, çoğu zaman Allah'ın mesajını kavramakta bir engel oluşturduğunu söylemiştik. Nitekim, insanların Allah'ın elçilerine yönelttikleri itirazlar bunu kanıtlamaktadır:

Nuh Peygamber'e verilen cevap şöyledir:

"Biz geçmişteki atalarımızdan böyle bir şey duymadık." (23:24)

Hud Peygamber'e verilen cevap ise şudur:

"Sen bize tek Allah'a kulluk etmemiz ve atalarımızın tapmakta olduklarını bırakmamız için mi geldin?" (7:70)

Salih Peygamber'e verilen cevap şöyledir:

"Atalarımızın taptıklarına tapmaktan bizi engelliyor musun?" (11:62)

Şuayb Peygamber'e verilen cevap şu şekilde olmuştur:

"Ey Şuayb, atalarımızın taptığı şeyleri bırakmamızı ya da mallarımız konusunda dilediğimiz gibi davranmaktan vazgeçmemizi senin namazın mı emrediyor?" (11:87)

İbrahim Peygamber'in sorusuna verilen cevap şöyledir:

"Biz atalarımızı böyle yaparlarken bulduk." (26:74)

Yusuf Peygamber'in kavmine uyarısı ise şöyledir:

“O'nun yanında nelere kulluk ediyorsunuz? Sadece birtakım isimlere ki, adlarını siz ve atalarınız koymuştur.” (12:40)

Musa Peygamber'e ve Harun Peygamber'e ise şu karşılık verilmiştir:

“Biz geçmiş atalarımızdan bunu işitmemiştik.” (28:36)

Muhammed Peygamber de şu tepki ile karşı karşıya kalmıştır:

“Bu, sizi atalarımızın taptıklarından alıkoymak isteyen bir adamdan başkası değildir.” (34:43)

Kuran, ebeveynlerin ve ataların inançlarının körü körüne takip edilmesine şiddetle karşı çıkar. Kuran insanları doğruyu ararken akıl ve mantıklarını kullanmaya teşvik eder. Kuran, iddialarını delillerle desteklemekle kalmaz (Bakınız 4:174, 6:104), kendisine karşı çıkanlara da gerekli kanıtları sorar (Bakınız 21:24, 27:64, 2:111, 37:157).

Oysa ataların körü körüne taklit edilmesi onların görüşlerinin sorgulanmadan, kanıt aranmadan kabul edilmesi anlamına gelir. Şeytan, insanları ataların inançlarına körü körüne uymaya teşvik eder; çünkü onun asıl amacı, insanları Kuran'dan uzaklaştırmaktır:

“Onlara ‘Allah’ın indirdiğine uyun’ dediğinde, ‘Hayır, biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız’ derler. Ya şeytan; onları alevli ateşin azabına çağırıyor idiye!” (31:21)

Ne yazık ki birçok insan, kutsal rehberlikle ilgili her konuda Allah'ın Kitap'ına yönelmek yerine atalarını takip etmekte ısrar eder:

“Yoksa onlara bundan önce bir kitap verdik de ona mı dayanıyorlar? Hayır! Sadece, ‘Biz atalarımızı bir din üzerinde bulduk, biz de onların izinde gidiyoruz’ derler. İşte böyle! Senden önce de hangi kente bir uyarıcı göndermişsek oranın servetle şımarmış kodamanları mutlaka şöyle demişlerdir: ‘Biz atalarımızı bir din üzerinde bulduk; onların eserlerine uyarak yol alacağız.’” (43:21-23)

Oysa bizlere düşen, aklın gereklerine ve Kuran'a bakarak atalarımızın inancını bir değerlendirmeden geçirmektir. Bize miras kalan bu inançlar Kuran'ın öğretilerini destekliyor mu yoksa Kuran ile çelişiyor mu? Eğer Kuran'ın rehberliğini gerçek anlamda hayatlarımıza taşımazsak ve atalarımızın inançlarını körü körüne, sorgulamadan takip edersek sonumuzun ne olacağını yine Kuran ayetleri söylemektedir:

“Sonra kesinlikle onların dönüşü, çılgın ateşe olacaktır. Çünkü onlar, atalarını sapık kimseler olarak bulmuşlardı. Şimdi de kendileri onların peşlerinden koşturuyorlar.” (37:68-70)

Allah o son günde şunu soracaktır:

“Ateş yüzlerini yakar; orada suratları çirkin ve gülünç bir halde bulunurlar. ‘Ayetlerim size okunmadı mı? Ve siz onları yalanlamıyor muydunuz?’ Derler ki: ‘Rabbimiz! Azgınlığımız bizi alt etti; biz, bir sapıklar topluluğu idik.’” (23:104-106)

Bu kişiler o gün bir itirafta bulunacaklardır:

“Ve ‘Şayet kulak vermiş veya aklımızı kullanmış olsaydık, şu alevli cehennemin mahkûmları arasında olmazdık!’ diye ilave ederler.” (67:10)

Bizler kendi yaptıklarımızdan ve inançlarımızdan sorumlu tutulacağız, atalarımızın yaptıklarından ya da inançlarından değil:

“Onlar bir toplumdur; gelip geçti. Onların kazandıkları kendilerine, sizin kazandıklarınız da size aittir. Siz onların yaptıklarından sorguya çekilmezsiniz.” (2:141)

Kuran bizim kendi yaptıklarımızdan sorumlu tutulacağımızı, atalarımızın yaptıklarından ve inançlarından sorumlu tutulmayacağımızı açıkça ifade ediyor. Bu yüzden atalarımızın dindarlıklarıyla ilgili tartışmalara girmek anlamsızdır. Genellikle mezheplerinin vefat etmiş büyüklerinin doğru yola kılavuzlanmış olduğunu ve örnek alınması gerektiğini iddia edenler bu insanların kişilikleri hakkında tahmine ve söylentilere dayalı rivayetler ortaya koyarlar. Öte yandan, onların karşıtları bu iddiaları başka bazı rivayetlere dayanarak reddedip bu kişiler hakkında farklı bir resim çizerler. Tüm bu mezhepçi, hizipçi iddialar bizimle

beraber olmayan ve kendilerinden sorumlu tutulmayacağımız atalarımız ile ilgilidir. Bu yüzden onlarla alakalı tartışmaya girmek anlamsızdır. Eğer atalarımız kutsal değerlere uygun bir hayat sürdürülse ödülleri alacaklardır. Ancak bizler, haklarında kesin bilgiye sahip olmadığımız ve yaptıklarından sorumlu tutulmayacağımız kişilerin taraftarı olmamalıyız. Hakkında bilgiye sahip olmadığımız konularda tartışmak bizi bir yere götürmeyecektir. Kuran bizden bu tür faydasız tartışmalara girmememizi ister:

“Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme! Çünkü kulak, göz ve gönlün hepsi bundan sorumlu tutulacaktır.” (17:36)

Kuran doğru bilginin önemini vurgular ve bizlerden onu kabul edip ona uygun şekilde davranmamızı ister. Doğru bilginin dışında kalan ve güvenilir bir rehber olmaktan uzak olan sanılar ise reddedilir. Kuran’ın bir ayetinde dediği gibi:

“Sanı gerçeğin yerini tutamaz.” (53:28)

Varsayımlarla yetinmek bize verilen akli reddetmek anlamına gelir. Bir insan Kuran’a yeni düşüncelere açık bir zihin ile yaklaşmalı, bunu gerçekleştirirken de yerleşmiş fikirleri ve önyargıları bir kenara bırakmalıdır. Doğruyu araştırırken duygusal eğilimler yerine aklın yeteneklerinden faydalanılmalıdır. Bunlar, Kuran’a göre, kutsal rehberi anlamının temel gereklilikleridir. Kuran’a bu şekilde yaklaşmayanlar için Kuran mühürlü bir kitap olarak kalacaktır.

Sonuç olarak, Allah’ın vahyi olan Kuran ile akıl arasında bir çatışma yoktur. Tersine ikisi birbirini tamamlamaktadır. Kuran bizden mesajını kavramamız için aklımızı kullanmamızı isterken bize atalarımızı körü körüne taklit etmememiz konusunda uyarıda bulunur. Bizler doğruya ulaşmak için sanıya ve miras aldığımız geleneğe güvenmek yerine doğrudan Kuran’a gitmeli, dini tek gerçek kaynağından öğrenmeliyiz.

Yanlı İddia 13

Din adamları (imamlar, mollalar ve benzerleri) dinin muhafızlarıdır. Kutsal mesajın yorumlanmasında onları yegâne otorite olarak görmeli ve alçakgönüllü bir tavırla bize

verdikleri bilgileri almalıyız. Din adamlarının doğruladığı hiçbir şeye karşı gelmemeliyiz çünkü onlar Allah'ın elçilerinin soylarından gelmektedirler.

Düzeltilme 13

Dünyadaki inançların hemen hepsi din adamlarını dinin muhafızları olarak görürken Kuran bu yaygın görüşü reddeder, din adamlarının aslında Allah'ın indirdiği dinin gerçek düşmanları olabileceğini belirtir ve din adamlarının dine zarar verebileceğine dikkatlerimizi çeker. Tevbe Suresi'nde Allah şöyle buyurmaktadır:

“Ey iman edenler, gerçek şu ki, Yahudi ve Hristiyan din adamlarının çoğu, insanların mallarını haksızlıkla yerler ve Allah'ın yolundan alıkoyarlar. Altını ve gümüşü biriktirip de Allah yolunda harcamayanlar... Onlara acı bir azabı müjdele.” (9:34)

Allah, Yahudi ve Hristiyan din adamlarının hatalarından bahsederek Müslümanlar'ı aynı yanlışlara düşmemeleri konusunda uyarmıştır. Tüm bu uyarılara rağmen birçok Müslüman din adamı kurallar icat edip bu kuralları Allah'a dayandırarak insanları Allah'ın Kitap'ında tarif ettiği doğru yolundan alıkoyar. Ayrıca bu kişiler takipçilerine kendilerine ne öğretilirse sorgulamadan kabul etmeleri konusunda eğitim verirler. Böylece takipçilerin akıl etme yetenekleri körelecek, bu kişiler din adamları tarafından uydurulmuş öğretilerin kutsal doğru olduğuna inandırılacaklardır. Kuran bu konudaki rahatsızlığı şöyle dile getirmektedir:

“Kendi elleriyle bir kitap yazıp sonra onu az bir bedel karşılığında satmak için ‘Bu Allah katındandır’ diyenlere yazıklar olsun! Elleriyle yazdıklarından ötürü vay haline onların! Ve kazandıklarından ötürü vay haline onların!” (2:79)

Şura Suresi'nde şeriat yasaları uydurup bunları Allah'a ve elçisine isnat edenlerden bahsedilmektedir:

“Yoksa onların, dinden, Allah'ın izin vermediği şeyi kendileri için yasalaştıran ortakları mı var? Kesin ayrıma ilişkin söz olmasaydı, aralarında hüküm mutlaka verilirdi. O zalimler var ya, onlar için acıklı bir azap öngörülmüştür.” (42:21)

Allah'ın bizlere verdiği en mükemmel armağanlardan birisi düşünme yeteneğidir. Bu yeteneği akıllıca kullanmalıyız. Kuran bizi, bir şeyi, onun doğruluğu ile ilgili akılcı kanıtlar bulmadan kabul etmememiz konusunda uyarılmaktadır. Kaynağı ne kadar “dindar” olursa olsun:

“Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme! Çünkü kulak, göz ve gönlün hepsi bundan sorumlu tutulacaktır.” (17:36)

Yukarıdaki ayet açıkça şu uyarıda bulunmaktadır ki hiçbir bilgiyi Allah'ın bize verdiği akıl ve duyuların süzgecinden geçirmeden kabul etmemeliyiz. Herhangi bir fikri veya fikir sahibini körü körüne, kutsal kaynağa bakıp doğruluğunu kontrol etmeden takip etmek trajik sonuçlara gebe dir. Kuran bu konuda şunu söylemektedir:

“Hepsi toplu halde, Allah'ın huzuruna çıkmış olacaklar. Ezilip horlananlar, büyüklük taslayanlara diyecekler ki: ‘Biz sizin izleyicileriniz idik. Şimdi siz Allah'ın azabından bir kısmını bizden uzaklaştırabilir misiniz?’ Cevap verecekler: ‘Allah bize kılavuzluk etseydi elbette biz de size kılavuzluk ederdik. Şimdi inleyip feryat etsek de sabretsek de bir. Sığınacak hiçbir yerimiz yok.’” (14:21)

Körü körüne takip edenler ile liderleri, yargılama gününde birbirlerini reddedeceklerdir:

“O zaman, izlenenler, kendilerini izleyenlerden uzaklaşıp gitmişlerdir. Azabı gördüler artık, aralarındaki bağlar parçalanıp koptu. İzleyenler şöyle demiştir: ‘Ne olurdu bir kez daha imkân verilse de şunların bizden uzaklaştıkları gibi biz de onlardan uzaklaşsak.’ Böylece Allah, yapıp ettiklerini pişmanlığa dönüştürür. Artık ateşten çıkamazlar.” (2:166-167)

Dini liderlerimizin ve kutsal saydığımız kişilerin öğretilerini Kuran'dan onay almadan takip edersek hesap gününde ne diyeceğimiz yine Kuran'da açıklanmaktadır:

“Ve derler ki: ‘Rabbimiz! Biz, efendilerimize, büyüklerimize itaat ettik de bizi yoldan saptırdılar. Rabbimiz, onlara iki kat azap ver; onları büyük bir lanetle lanetle!’” (33:67-68)

Hesap günü Allah bizleri sadece Kuran'dan sorumlu tutacağı için ahiretle ilgili hazırlığımızı bu kritere göre yapmalıyız (Bakınız 23:66-67, 23:104, 25:30, 45:31). Düşünme ve akıl etme yetenekleri çok özel armağanlardır. Bizlere düşen; hiçbir bireyin ya da grubun, Allah vergisi armağanları elimizden almasına izin vermemektir. Aksi takdirde Kuran'da anlatılan sonuçlarla karşı karşıya gelmemiz kaçınılmazdır.

Unutmayalım ki dünyada binlerce din bilgini vardır ve bu kişilerin öğretileri birbirinden çok farklıdır. Bu durumda bu kişilerin hepsi Allah'ın dinini öğretiyor denebilir mi? Elbette hayır. Allah bu konuda şunu söylemektedir:

“O, bir grubu doğru yola iletti, bir grup da sapıklığı hak etti. Çünkü onlar Allah'ı bırakıp şeytanları kendilerine dost edindiler. Böyle iken kendilerinin doğru yolda olduklarını sanıyorlar.” (7:30)

Bir insanın Müslüman olabilmesi için Allah'ın isteklerini bilmesi gerekir. Eğer Allah'ın Kuran'da açıkladığı isteklerini bilmezsek neyin doğru, neyin yanlış olduğuna nasıl karar verebiliriz? Kuşkusuz yukarıdaki ayetlerde gördüğümüz gibi, insanlar akıllarını ve duyularını Kuran'ın mesajını anlamakta kullanmazlarsa, Allah'ın değil, başkalarının arzu ve isteklerini yerine getireceklerdir.

İşte bu yüzden Kuran, dinde ruhban sınıfının olmadığını ve Allah'ın mesajı ile insanlar arasında bir aracının yer almaması gerektiğini belirtmiştir. Kutsal mesaj üzerine düşünme emri sadece belli bir grup insana verilmemiştir. Allah hepimizden Kitap'ı üzerine düşünmemizi ve rehberliği onda aramamızı istemiştir (Bakınız 2:185, 4:82, 38:29 ve 47:24).